

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

A

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Nikola Studihradová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**MÉDIA, JEJICH VÝZNAM A MÍSTO
VE VOLNÉM ČASE SOUČASNÉ MLÁDEŽE**

Autor: Nikola Studihradová

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Datum odevzdání: 31. března 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

Poděkování

**Za cenné rady, náměty, inspiraci a pomoc při zpracování
bakalářské práce děkuji Mgr. M. Procházkovi Ph.D**

ANOTACE

Název: Média, jejich význam a místo ve volném čase současné mládeže.

Bakalářská práce 2011, České Budějovice

Vypracovala: Nikola Studihradová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

Klíčová slova: hodnoty, mládež, média, mediální výchova, volný čas.

Ve své bakalářské práci se zabývám vlivem médií na trávení volného času současné středoškolské a vysokoškolské mládeže. Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části práce se věnuji vymezení základních pojmů a sleduji problematiku mládeže ve vztahu k poznatkům o formách a souvislostech trávení volného času. Dále mapuji roli médií v životě současné mládeže, a to jak na základě teoretických studií, tak dosud realizovaných výzkumů. V praktické části bakalářské práce jsem zvolila empirický kvalitativní výzkum explorační metodou sběru dat pomocí dotazníku. Byly zde srovnávány tendence a změny, které v širších souvislostech životního stylu středoškoláků a vysokoškoláků charakterizují formy a způsob trávení volného času a frekvenci využívání médií v rámci volnočasových aktivit.

ABSTRACT

Title: Media, their importance and place in the leisure time of present-day youth.

Bachelor thesis 2011, Ceske Budejovice

Prepared by: Nikola Studihradová

Thesis Supervisor: Mgr. Miroslav Prochazka, Ph.D.

Key words: values, youth, media, media education, and leisure.

The goal of my bachelor thesis is to address the influence of media on the way present-day high school and college students spend their leisure time. The work consists of a theoretical and practical part. The theoretical part defines and addresses basic concepts and various issues concerning the youth in relation to various findings related to the forms and context of leisure time. It also maps the role of media in the lives of young people, based both on theoretical studies and practical research. The practical part addresses the use of empirical qualitative research method of data collection by questionnaire. In it, I compare the trends and changes that in the broader context of life-style typical for high school and university students, characterizes the forms and ways of spending leisure time and the frequency of media use in their free time.

Obsah

I. Úvod	8
II. Teoretická část	9
1 Vymezení základních pojmů	9
1.1 Volný čas a jeho funkce	9
1.2 Hodnoty	11
1.3 Postoje a jejich funkce	13
2 Mládež v pohledu sociálních věd	14
2.1 Věkové rozvrstvení mládeže	14
2.1.1 Pubescence	15
2.1.2 Adolescence	15
2.1.3 Postadolescence	15
3 Dostupnost médií a jejich vliv	16
3.1 Vliv médií na formování mládeže	18
3.1.1 Vliv televizního vysílání	19
3.1.2 Vliv internetu	21
4 Specifika jednotlivých médií ve vztahu k mládeži	22
4.1 Tištěná média	22
4.2 Rozhlas	23
4.3 Televize	24
4.4 Internet	24
4.4.1 Facebook	25
4.4.2 Skype	26
4.4.3 Second life – druhý život	26
5 Patologie využívání volného času	28
5.1 Sociálně patologické jevy	28
5.1.1 Závislost a anonymita na internetu	29
5.1.2 Kyberšikana	30
5.1.3 Agresivita a televizní vysílání	30
5.2 Význam mediální výchovy	32
III. Praktická část	34
6 Cíl a zaměření výzkumu	34
7 Metody	35
8 Prezentace a interpretace výsledků	38

8.1	Prezentace dílčích výsledků u vysokoškolské mládeže:	38
8.1.1	Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.	38
8.1.2	Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám v týdnu	39
8.1.3	Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času	40
8.1.4	Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.	41
8.1.5	Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.....	42
8.1.6	Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.	43
8.1.7	Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.....	44
8.1.8	Zjištění aktivity, která by nejlépe vynahradila den bez jediného média.	45
8.2	Prezentace dílčích výsledků u středoškolské mládeže:	46
8.2.1	Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.	46
8.2.2	Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám v týdnu.	47
8.2.3	Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času.....	48
8.2.4	Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.	49
8.2.5	Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.....	50
8.2.6	Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.	51
8.2.7	Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.....	52
8.2.8	Zjištění aktivity, která by vynahradila den bez jediného média.....	53
9	Diskuze k praktické části a závěry výzkumu šetření	54
9.1	Vyhodnocení dílčích výzkumných předpokladů.	54
9.2	Rekapitulace výsledků výzkumu a doporučení pro praxi	60
IV.	Závěr.....	62
	Použité zdroje.....	63
	Přílohy	65

I. Úvod

V mé bakalářské práci jsem si vytýčila za cíl, shromáždit a analyzovat poznatky o dnešní mládeži a vlivu médií na její životní a hodnotový systém v oblasti volného času. Název mé práce je *Média, jejich význam a místo ve volném čase současné mládeže*. Tuto práci jsem se rozhodla rozčlenit do dvou oddílů. První část práce se zabývá teoretickými poznatky v oblasti volného času současné mládeže a vlivu médií na tuto, v mnohých ohledech, potenciálně ohroženou sociální skupinu. Druhá část práce je tvořena samotným výzkumem, který se opírá o dotazníkovou formu výzkumu.

V teoretické části, která je rozdělena do pěti oddílů blíže definuji pojmy související s touto tematikou, dále se má práce zabývá trávením volného času dnešní mládeže a jejich hodnotovým systémem. V další části mé bakalářské práce hodnotím, jaká je dostupnost médií pro dnešní mládež a jaký vliv na formování mládeže média mají, včetně některých patologických jevů, které vyplývají z nadměrného používání některých médií, obzvláště pak při nedostatečné mediální výchově. Značnou část své práce jsem věnovala především představení některých novějších médií a jejich tolik diskutovaným vlivům na současnou mládež.

Teoretická část mé bakalářské práce vychází z odborných prací autorů, kteří se systematicky problematice volného času věnují. Jsou to především: Hofbauer B. (2004), Šedřová K. (2007), Kraus B. (2006), Nakonečný M. (2000), Kučerová S., (1999), Pávková J.(2006), Jandourek J.(2001), Jirák J.(2003), Sak P. (2007), Suchý A. (2007) a dalších. Dále vycházím ze své vlastní zkušenosti, obklopena dětmi (teenagery) svých přátel a své rodiny.

Pro zpracování části empirické jsem si vybrala šetření dotazníkovou metodou, kterou jsem realizovala mezi žáky 15-25 lety na několika gymnáziích, středních a vysokých školách v České republice.

II. Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Volný čas a jeho funkce

Volný čas je důležitou součástí života každého z nás. Jeho způsob trávení nás ovlivňuje po celý život. Na volný čas lze nahlížet z mnoha hledisek. Ve své práci jsem volila především pohled pedagogický, psychologický a sociální. Existují samozřejmě i další důležitá hlediska např. ekonomické, ale tím se ve své práci nezaobírám.

Ministerstvo školství a tělovýchovy uvádí, že současný vývoj trávení volného času dětí a mládeže není příliš pozitivní (MŠMT, 2002). Vedení a výchova dětí a mládeže v jejich volném čase je jednou z nejdůležitějších částí komplexní výchovy jedince. Uskutečňujeme ji různými výchovnými způsoby, které by měly poskytovat bohaté náměty a především svobodu při rozhodování trávení volného času dětí a mládeže. V naší společnosti existuje řada možností, kterými lze aktivně či pasivně naplňovat prostor a svobodnou volbu. Z nich vybírám tyto možnosti:

- rodiny
- speciální instituce a vychovatelé
- organizace a hnutí sdružující děti a mládež
- hromadné sdělovací prostředky

V tomto kontextu velmi výstižně charakterizuje výchovný rozměr volného času prof. S. Kučerová (Kučerová, 1994): „*Je třeba si uvědomit výchovný význam zájmové činnosti. Měla by vést k samostatnosti jedince, jeho aktivitě, rozvoji schopností organizovat práci i volný čas. Dále by měla přispívat k rozvíjení žádoucích společenských postojů a správných mezilidských vztahů.*“¹

Vlastní definování volného času přejímáme od B. Hofbauera (Hofbauer, 2004, s. 13). Hofbauer popisuje pojem volný čas jako čas, který zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání, dobrovolná společensko-prospěšná čin-

¹KUČEROVÁ, Stanislava a kol. texty ke studiu otázek výchovy. Brno: Masarykova univerzita 1994. 117-119 s. ISBN 80-210-0432-0

nost atd. Dále je to čas, kdy člověk nevykonává činnosti, ke kterým by byl tlačěn svými závazky, vyplývajícími z jeho sociálních rolí (dělba práce, nutnost zachovat a rozvíjet svůj život).

Mezi základní funkce trávení volného času z hlediska pedagogického, psychologického a sociálního patří především předcházení patologických jevů. Důraz by měl být kladen především na kvalitu trávení volného času. Současná mládež upřednostňuje spíše pasivní trávení volného času a je tak vystavena mnohem více než předchozí generace tzv. rizikovému chování. Jde především o zdravotní rizika plynoucí z jejich rizikového chování způsobené abúzem drog, alkoholu, sexuální svobodou a stále více i médií.

Dle Bílé knihy z roku 2002 patří mezi základní funkce trávení volného času v České republice především funkce:

- Výchovná
- Vzdělávací
- Kulturní
- Zdravotní (regenerace a relaxace)
- Sociální
- Preventivní

Podrobný přehled nejčastějších potřeb, funkcí a možností volného času předložil německý pedagog volného času H.W.Opaschowski (cit. dle Hofbauera, 2004, s. 14).

Za základní považuje:

- rekreaci (zotavení a uvolnění)
- kompenzaci (odstraňování zklamání a frustrací)
- výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení)
- kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba)
- komunikaci (sociální kontakty a partnerství)
- participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti)
- integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů)
- enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činností).

Z pohledu dnešní mladé generace do volného času rozhodně nepatří vyučování či jakákoliv činnost s vyučováním společná a související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti či činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka. Většina dětí a mládeže má poměrně dost volného času. Volný čas dětí je proto z výchovných důvodů třeba pedagogicky ovlivňovat. Děti totiž nemají dostatek informací, které by je vedly ke správným cílům a dobré orientaci ve všech oblastech zájmových činností. Děti a mládež potřebují citlivé vedení. Jak zdůrazňuje J. Pávková, názor, že výchovu dětí plně zabezpečí rodina je mylný (Pávková, 1999, s.15)

V devadesátých letech 20. století se zásadně změnila situace společnosti v Evropě. Tuto proměnu můžeme sledovat i v oblasti volného času dětí a mládeže. Významným momentem byla Úmluva o právech dítěte z 20. listopadu 1989.

1.2 Hodnoty

Pojem hodnota nelze jednoznačně a zcela definovat. Hodnoty si utváříme sami v průběhu celého života a do určitého „světa hodnot“, který nás obklopuje, se rodíme. U každého z nás záleží na okolnostech, ve kterých vyrůstáme a žijeme. V průběhu života, dozríváním, hodnoty měníme, opouštíme a nalézáme jiné, další, které jsme předtím neuznávali.

„Každý z nás nese v sobě svůj niterný svět, svět toho, čeho si váží, čím pohrdá, po čem touží, o čem sní, a tento neviditelný svět je zdrojem častých nepochopení, nedorozumění a strázní mezi lidmi“.²

Kučerová popisuje hodnoty, jako to, co odpovídá našim potřebám, zájmům, zálibám a náklonnostem. Hodnota představuje u člověka to, po čem touží, co si přeje a oč usiluje. Pravá hodnota je to, co je opravdu chtěné a toužené, o hodnotu se snažíme, zápasíme a namáháme se pro ni.³

²KUČEROVÁ, Stanislava. Člověk. Hodnoty. Výchova. Prešov: ManaCon, 1996. 68 s. ISBN 80-85668-34-3

³SPOUSTA, Vladimír et al. Teoretické základy výchovy ve volném čase. Brno, 1994. 3-4 s. ISBN 978-210-1271-9

Jan Jandourek v Sociologickém slovníku definuje pojem hodnota jako: vědomou nebo nevědomou představu o tom, co opravdu chceme, vystupuje ve významech konkrétních objektů, ceněné dobro, statek, postoj k objektu, měřítko pro rozhodování a jednání, pojem hodnota se vyskytuje také ve významu vyjádření stavu, kterého nabývá proměnná.⁴

Pavel Hartl hodnoty rozděluje na přímé, nepřímé a nižší. Přímé jsou ty, které bezprostředně uspokojují potřeby, přání a zájmy jedince. Hodnot přímých dosahujeme pomocí hodnot nepřímých. Hodnoty nižší směřují k zachování jedince a jeho druhu.⁵

Podle Milana Nakonečného se hodnoty rozlišují na obecné a instrumentální. „*Obecnou hodnotou může být např. svoboda, štěstí, moudrost, zdraví a další, které vyjadřují obecně smysl života; instrumentální hodnoty jsou pak ty pomoci nichž se smysl života a obecné hodnoty naplňují, tedy jejich prostředky jako je např. manželství, které může být pokládáno za prostředek k dosažení životního štěstí.*“⁶

Stanislava Kučerová dělí hodnoty na : přírodní, civilizační a duchovní, které odpovídají biologickým, civilizačním a kulturním potřebám člověka.

- přírodní (vitální, životní): odpovídají potřebám přírodní podmíněnosti, patří sem zdraví, zdatnost, svěžest, tělesné blaho a uspokojení smyslů
- sociální: vyplývají ze vztahu člověka k druhým, touha vlastní asociace ve společnosti, vzájemnosti a družnosti, hodnotami jsou zde mezilidské vztahy a city

Tyto tzv. přírodní hodnoty má člověk společné s ostatními živočichy – mají animální základ:

- civilizační: jsou výsledkem postupného organizování lidské společnosti, do- rozumívání a ekonomických vztahů a společenského poznání
- duchovní: hodnoty, které jsou v rámci té které společnosti představovány kulturou a v pojetí lidského jedince představuje jeho vnitřní, duševní bohatství.⁷

⁴JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 2001. 97 s. ISBN 80-7178-535-0

⁵HARTL, Pavel (et). *Psychologický slovník*. Praha: Portál. 2004. 27 s. ISBN 978-80-7367-569

⁶NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2000. 139 s. ISBN 80-200-0690-7

⁷KUČEROVÁ, Stanislava. *Člověk. Hodnoty. Výchova*. Prešov: ManaCon, 1999. 72-73 s. ISBN 80-85668-34-

1.3 Postoje a jejich funkce

Lidé nejednají vždy v souladu se svými postoji. Slovy vyjádřené postoje je mínění, pevně vytvořené, zafixované hodnocení definujeme jako přesvědčení. Nakonečný ve své práci cituje Allporta: *„Postoj je mentální a nervový stav pohotovosti, organizovaný zkušeností, vyvíjející direktivní nebo dynamický vliv na odpovědi individua vůči všem objektům a situacím, s nimiž je v relaci.“*⁸

Podle Nakonečného je postoj „hodnotící vztah“.

*„Postoje vyjadřující vztah k hodnotám předpokládají větší či menší míru orientace ve světě těchto hodnot, která je založena na zkušenosti, a jsou tedy jako takové produktem učení.“*⁹

Jandourek ve svém Sociologickém slovníku popisuje postoj jako hypotetický konstrukt, který nemůžeme pozorovat přímo, ale usuzujeme na něj podle chování a vyslovených mínění. Postoje jsou na rozdíl od bezprostředních motivů působící na jednání trvalejšího rázu, protože se vytváří opakovanými reakcemi na tentýž podnět.¹⁰

- instrumentální postoje jsou postoje, které zastáváme z praktických důvodů, vyjadřují naši touhu po dosažení úspěchu
- ego-defenzivní postoje nás chrání před ohrožením naší sebeúcty
- hodnotově expresivní postoje vyjadřují naše hodnoty, odvozují se od hlubší hodnotové orientace
- kognitivní-znalostní postoje nám pomáhají utvářet si názor na svět
- sociálněadjustivní postoje nám pomáhají cítit se součástí společnosti

⁸NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2000. 131 s. ISBN 80-200-0690-7

⁹NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2000. 143 s. ISBN 80-200-0690-7

¹⁰JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. 189 s. ISBN 80-7178-535-0

2 Mládež v pohledu sociálních věd

Existuje řada vymezení pojmu mládež. Nejčastěji se však mládež definuje jako věková sociální skupina společnosti, která se vyznačuje určitými obecnými znaky a specifickými zvláštnostmi. Mládež je velkou věkovou sociální skupinou, která je součástí sociální struktury každé společnosti. Od toho je odvislé postavení a možnosti mládeže dané společností. Mládež je diferencována především podle věku, sociálně psychologických zvláštností, stupni vzdělání atd. V tomto období jsou nastaveny optimální podmínky pro efekt učení, vývoj intelektových schopností je dokončen. Jsou rozvinuty myšlení, tvořivost a vysoká schopnost koncentrace. Převažuje sociální přístup k řešení problémů. Charakteristické pro tuto věkovou skupinu je nadšení pro vše nové.

„Mládež lze považovat za specifickou sociální skupinu, která ještě není plně výkonná ve sféře pracovní ani sféře společenské. Představuje tu část populace, která již není dětmi a nepatří mezi sociálně dospělé.“¹¹

2.1 Věkové rozvrstvení mládeže

Vymezení této kategorie není zcela vždy jednoznačné. Důležitým znakem je věk, ten se však u tohoto pojmu právě často liší, obzvláště pak právě ve věkovém rozmezí členů této sociální skupiny.

Např.:

- v pedagogickém slovníku je pojem mládež ohraničen věkem mezi 15 a 25 rokem věku
- v dokumentech UNESCO je horní hranice stanovena na 26 let
- v materiálech OSN je mládež chápána jako kategorie mezi 15 – 24 lety.

Některé statistiky pak uvažují o mládeži jako o skupině ve věku od 15 až do 29 let.¹²

Jandourek ve svém Sociologickém slovníku pojem mládež vůbec neuvádí, ale nahrazuje jej výrazem adolescence a věkové rozmezí je ohraničeno 14-22 rokem života.

¹¹KRAUS, Blahoslav at al. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: 2006. 9 s. ISBN 80-7315-125-1

¹²KRAUS, Blahoslav at al. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: 2006. 10 s. ISBN 80-7315-125-1

2.1.1 Pubescence

V tomto období dochází k velkým duševním a tělesným změnám jedince. Typická je nerovnováha mezi poměrně vyspělou rozumovou a tělesnou složkou a nevyzrálostí citů a sociálních vztahů. Toto období charakterizuje věkovou skupinu mládeže mezi 11-15 lety. Dospívání probíhá odlišně u dívek a chlapců. Jedním z nejdůležitějších znaků je pohlavní zrání. Dochází také k výraznému oživení fantazie. V chování se tato skupina projevuje nejvíce ve vztahu k druhým a dospělým, především svým odmítavým postojem a zvýšenou kritičností, zejména k dříve uznávaným autoritám.¹³

2.1.2 Adolescence

Tuto věkovou kategorii charakterizuje několik společných znaků, zahrnuje věkové období od 14-15 do 18-20 let. Jedná se o poměrně velké věkové rozpětí, které se projevuje značnými rozdíly. Toto období lze také označit za období dozrívání pubescence. V rámci celého tohoto věkového rozmezí existují také značné rozdíly mezi dvěma pohlavími i velké rozdíly individuální. Postupně plně dozrávají všechny tělesné funkce, v základních rysech se dokončuje psychický vývoj. Tělesná zralost i nové životní zkušenosti se také projevují změnou ve vztahu k dospělým.¹⁴

2.1.3 Postadolescence

V poslední době se objevuje nový fenomén „postadolescence“. Jde o trend prodloužení školní docházky. Expanze vzdělávání má za následek prodloužení období dospívání. Věková hranice postadolescence je stanovena mezi 20-30 lety. Dle Krause jde o obrannou reakci mladých lidí při stále obtížnějším chápání současného složitého světa. Typickým znakem je odkládání sociálních rolí namísto jejich zodpovědného přijímání.¹⁵

¹³HÁJEK, Bedřich. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. 2008. 98 s. ISBN 978-80-7367-473-1

¹⁴HÁJEK, Bedřich. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. 2008. 99 s. ISBN 978-80-7367-473-1

¹⁵KRAUS, Blahoslav at al. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: Paido. 2006. 11 s. ISBN 80-7315-125-1

3 Dostupnost médií a jejich vliv

„ Od prvního média- jeskynní kresby paleolitického člověka- prošla média bouřlivým vývojem a v současnosti tvoří informační a komunikační média páteř nově se utvářející informační společnosti. Současná média znamenají kvalitativní posun u všech prvků komunikační události, umožňují výměnu obrovského množství dat v multimediálním formátu on-line, či naopak jejich trvalé podržení v čase, jsou směřována k jednomu příjemci či k neomezenému počtu příjemců atd. Každá proměna média znamenala posun ve vývoji společnosti a člověka “¹⁶

Na začátku 21. století se může zdát, že média jsou pro dnešní mládež velmi snadno dostupná. Ne vždy tomu tak však bylo. Jako příklad z dějin bychom mohli zmínit již vynález knihtisku, který se v průběhu následujících staletí stal významným a až do 20. století jediným médiem, které ovlivňovalo a ovlivňuje lidskou společnost.

Dalším významným médiem je rozhlas, jehož počátek je datován již od konce 19. století, avšak až teprve příchod elektronek ve třicátých letech 19. století učiní rozhlas široce dostupným. Roku 1922 zahajuje Anglická BBC pravidelné vysílání. U nás je to o necelý rok později v květnu 1923, kde je ve Kbelích zahájeno vysílání Československého rozhlasu „Radiojournal“. Ve 30. letech je do vysílání zařazeno i vzdělávací pásmo a školské vysílání. Do nástupu fašismu roku 1939 je radiopřijímač běžnou součástí každé domácnosti. Avšak právě s nástupem fašismu přichází tvrdá cenzura a to až do roku 1945. 50. léta minulého století rozhlas opět podléhá cenzuře a změny přináší až polistopadové události 1989, kdy dochází ke zrušení cenzury a zároveň nástupu soukromých rádií do éteru.

Rozhlas je záhy ve 30. letech minulého století, jako jeho obrazová analogie, následován pravidelným televizním vysíláním Anglické BBC. Zde není bez zajímavosti i pokusné televizní vysílání v Československu 30. let v Praze (mechanická televize Prof. Šafránka). Potenciál televize je zároveň velmi rychle rozpoznán nacistickým Německem (Olympijské hry v Mnichově 1936). Další vývoj tohoto média v Evropě pozastavuje nástup 2. Světové války a jeho těžiště se přesouvá na území Spojených států. 2. polovina 20. století je s tímto médiem neodmyslitelně spjata. V Československu dochází k velkému rozma-

¹⁶SAK, Petr *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál 2007. 58 s. ISBN 978-80-7367-230-0

chu tohoto média až na přelomu 50. a 60. let, do té doby vlastní televizní přijímač většinou jen málo kdo, také programová skladba je omezena a ve srovnání s dnešní nabídkou je téměř nesrovnatelná.

Na sklonku 20. století s pádem tzv. železné opony došlo k obrovskému uvolnění informovanosti společnosti ve všech oborech lidského tvoření. V této době (90. léta 20. století) přichází fenomén v podobě internetu. Teprve toto médium je opravdu nejmocnější a nejsilnější nástroj mezilidské komunikace, jež ovlivňuje život každého jedince lidské společnosti. Od 90. let 20. století v České republice zaznamenal internet velký nárůst připojení domácností. Za poslední 2 roky např. v listopadu 2008 bylo k internetu připojeno 32 procent domácností a na jaře 2009 už to bylo celých 90 procent domácností.

Pro člověka žijícího na počátku 21. století má stále větší význam mezilidská komunikace. Jako forma sociálního styku, která spočívá ve sdělování informací.

„Vřelé mezilidské vztahy se nahrazují dostatkem až nadbytkem materiálních možností, plytkostí posuzování druhých, sníženou tolerancí, ztrátou ohleduplnosti. Současně výrazně poklesl zájem o duchovní sféru, problémy životního prostředí, objevení sebe sama ve změněných podmínkách a souvislostech.“¹⁷

Kromě komunikace typu face to face, tedy tváří v tvář jsou nejvýraznějším zprostředkovatelem média (sdělovací prostředky). Hromadné sdělovací prostředky (masmédia) umožňují ovlivňování velkých skupin lidí najednou. 20. století je typické zásadním vývojem, který se opírá o tradiční média tištěná (knihy, časopisy), tak i média akustická a obrazová (film, rozhlas, televize, internet).

Sílu a vliv médií potvrzují známé případy, kdy např. rozhlas dokázal vyvolat nebývalou paniku. Nejznámější panickou reakcí na obsah médií je patrně vysílání rozhlasové inscenace vědecko-fantastického thrilleru Válka světů, kterou připravil podle stejnojmenného románu H. G. Wellse herec a režisér Orson Welles. Inscenaci vysílala rozhlasová síť CBS v předvečer svátku Všech svatých, 31. října 1939. Režisér Orson Welles pojal příběh

¹⁷ČINČERA, Jan, KAPLÁNEK, Michal, SÝKORA, Jan (ed.) *Tři cesty k pedagogice volného času*. Brno: Tribun. 2009. 18 s. ISBN 978-80-7399-611-6

originálně jako živé zpravodajství o aktuálním útoku marťanů na USA a další země světa. Inscenace začala přerušením právě vysílaného zpravodajství a vzrušeným oznámením o tom, že na zemi zaútočili marťané a miliony lidí hynou v oblacích jejich dusivého, jedovatého plynu. Ačkoliv CBS před zahájením svého vysílání všechny upozornila, že se jedná o rozhlasovou hru, a během celé inscenace ještě oznámení čtyřikrát opakovala, způsobilo toto vysílání nebyvalou paniku. Z celkového počtu šesti milionů posluchačů, propadlo panice zhruba celý milion občanů. Opustili své domovy a prchali před marťany z měst. Výsledkem této paniky byly značné dopravní zácpy, škody na majetku a údajně i dvě úmrtí vyvolaná selháním srdce.¹⁸

„Obojí, cenzura i propaganda, vycházejí z předpokladu, že média jsou silný společenský faktor, který může významným způsobem ovlivnit postoje a chování celé společnosti, v níž média působí.“¹⁹

3.1 Vliv médií na formování mládeže

Dějiny médií a mediální komunikace poukazují na nespočet změn v chování a postojích, které lze dát do souvislosti s obsahovou či technologickou nabídkou médií. Velmi markantní jsou např. projevy ve způsobu trávení volného času mládeže spojované s nástupem filmu, televize či v neposlední řadě internetu.²⁰

Způsob trávení volného času současné mládeže je stále více spojován s médii. Na prvních místech žebříčku aktivit ve volném čase jsou činnosti spojované s technickými prostředky přenosu informací. Lze říci, že média dnes již běžně zaplňují větší část volného času mládeže, který je málokdy kompenzován jinými aktivitami. *„Přirozené prostředí je tak vytěsňováno prostředím mediálním a v dalším vývoji i virtuální realitou. Tyto dramatické změny v životním poli člověka patří k nejvýznamnějším ve vývoji lidského rodu“*. Těmito inovacemi je nejvíce přitahována mládež, jakožto sociální skupina, která je mimo jiné charakterizována touhou po poznání něčeho nového a neobvyklého.²¹

¹⁸JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara: *Média a společnost*. Praha: Portál. 2003.159 s. ISBN 80-7178-697-7 (srov. Bryant a Thomson, 2002, s.29 a 215-216)

¹⁹JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara: *Média a společnost*. Praha: Portál. 2003.156 s. ISBN 80-7178-697-7

²⁰JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál. 2003. 158 s. ISBN 80-7178-697-7

²¹SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 165 s. ISBN 80-7229-042-8

Dle Hofbauera můžeme rozlišit různé formy vztahu mezi mládeží a médii:

- děti a mládež se stávají předmětem zájmu médií určených dospělým – média mluví o dětech
- setkávají se s nimi jako uživatelé (čtenáři, posluchači, diváci) – média mluví k dětem
- děti samy se podílejí autorsky, organizačně nebo technicky na mediální tvorbě – děti mluví prostřednictvím médií.²²

„Média ovlivňují chování, postoje či názory jedinců, mohou rozšiřovat obzory poznání, vzdělávat, pomáhat v politickém i spotřebitelském rozhodování, ovlivňovat životní styl, ale také děsit, vyvolávat napětí, navádět ke společensky nežádoucímu jednání či uvádět v omyl.“²³

Fakt, že média představují významný faktor spoluvytvářející život jednotlivce není z dnešního pohledu nějak překvapivý. Ovšem v otázce jaké povahy a čím média ovlivňují jednotlivce i společnost stále převažuje ne zcela jednotný názor. Současná společnost o vlivu médií tedy již nepochybuje, klade si však otázky jak velký a jaký je vliv médií, je-li pozitivní či přetrvává-li pouze jejich negativní vliv. Na vliv a sílu médií poukazují také zřetelně především dějiny, kdy se média často stávaly nástrojem mocenských, církevních, politických a vojenských institucí, kterým šlo především o jejich cenzuru či propagandu.

3.1.1 Vliv televizního vysílání

„Televize poskytuje konkrétní podobu agrese, vzor hodný napodobení, který dítě-divák převezme“. Napodobená scéna v televizi se tak u dítěte stává součástí jeho kognitivní výbavy.²⁴

Vliv médií na formování dětí a mládeže již dnes nelze popřít. Například tvrzení o vlivu sledování televize na dětskou agresivitu je dnes obecně považováno za prokázané.

²²HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. 2004. 129 s. ISBN 80-7178-927-5

²³JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Praha: Portál. 2003. 151 s.

²⁴SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton. 2007. 13 s. ISBN 978-80-7254-926-9

V 70. a 80. letech byla provedena řada studií, které opakovaně prokázaly vztah mezi sledováním agresivních televizních pořadů a agresivním jednáním.²⁵

Ze všech masových médií právě televize hraje již po dlouhá léta svoji dominantní roli převážně jako médium domácí, neboť je užívána nejčastěji doma. U tohoto média můžeme hovořit o kolektivní konzumaci - rodina se na televizi dívá společně. V tomto smyslu můžeme televizi vnímat jako médium opravdu rodinné a prorodnné. Ač se to nemusí zdát, ovlivňuje sledování televize vývoj dítěte již od raného věku. Je prokázáno, že děti reagují na některé zvuky, stáčejí oči k obrazovce, ve dvou letech již věnují plnou pozornost půlhodinovým dětským televizním pořadům. První známky imitačního chování tj. napodobování pohybů, zpěvu atd. můžeme zaznamenat již kolem 16 měsíců věku dítěte. „*Výzkumy ukazují, že cítí za dětskou televizní konzumaci odpovědnost a snaží se jí regulovat.*“ Paradoxní je, že tato raná konzumace není rodinou plánovaná. Rodiče jsou v tomto ohledu klíčovými aktéry.²⁶

Stále větší výhrady k působení médií na mládež mají především psychologové, pedagogové a kriminologové. Poukazují např. na významný vliv televizního vysílání na dětia mládež, která tráví sledováním televize i několik hodin denně. U dětí a mládeže je sledování televizního vysílání jednou z nejčastějších aktivit trávení volného času, které není v mnoha případech ani kompenzováno jinými volnočasovými aktivitami. U televizního vysílání v České republice existují např. dvě extrémní stanice. ČT 2, která zaznamenává v hodnocení expertů nejméně negativních prvků a pravým opakem je pak stanice Nova, která je hodnocena jako nejvyšší nositel negativních prvků.²⁷

Novodobé studie vlivu televizního vysílání stále více upozorňují na agresivitu mládeže. Statistické údaje např. uvádějí, že v České republice dnešní třináctileté dítě vidělo v televizi asi 52 tisíc vražd, znásilnění, loupeží a přepadení. V České republice se však problematika mediálního násilí stále poněkud odsouvá. Existují dokonce názory některých českých autorit, které přispívají svými vstupy do diskuse a hýbají tak veřejným míněním.

²⁵ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí*. Brno: Paido, 2007. 25-26 s. ISBN 978-80-7315-149-2

²⁶ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí*. Brno: Paido, 2007. 32 s. ISBN 978-80-7315-149-2

²⁷SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 181 s. ISBN 80-7229-042-8

Příkladem je Václav Bělohradský, který opakovaně tvrdí, že „*obava z negativního vlivu televize na děti je jen ideologickým manévrem, který zakrývá důležitější problémy*“²⁸

3.1.2 Vliv internetu

Díky zlepšení technologií připojení k internetu a také i jeho poměrně nízkým nákladům, lze dnes již říci, že současná mládež si bez internetu snad ani nedovede představit běžný den. Internet je pro většinu z nich běžným pomocníkem, rádčem, kamarádem, ale bohužel někdy i cestou k patologickému trávení volného času. Internet se za posledních 10 let dostal z internetových kaváren a púd snad do všech domácností, na mobilní telefony či velmi oblíbené mini notebooky. Paušální připojení právě k mobilnímu telefonu je mnohdy za velmi nízkou cenu anebo dokonce na několik měsíců zdarma např. s novým přístrojem nebo se změnou tarifu.

Z výzkumu týkajícího se internetu, prováděného Petrem Sakem a Karolínou Sakovou pro MŠMT vyplývá, že internet využívá nejčastěji mládež do 30 let a to ke komunikaci. Na dalších místech v používání internetu je pak poslech internetových rádií, dále vzdělávání a teprve na čtvrtém místě je hraní počítačových her, činnost závislá na věku. Výzkumy také ukazují, že s rostoucím věkem, klesá využívání počítače pro hraní počítačových her.²⁹

²⁸SUCHÝ, Adam: *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton.2007. 13 s. ISBN 978-80-7254-926-9

²⁹SAK, Petr, SAKOVÁ, Karolína. *Jak média mění společnost*. 10.1.2007. Dostupné na World Wide Web:lupa.cz/zpusob-vyuzivani-osobniho-pocitace-a-internetu/

4 Specifika jednotlivých médií ve vztahu k mládeži

„Poslední desetiletí se stalo obdobím kvantitativního a kvalitativního rozmachu nových informačních a komunikačních technologií a jejich širokého uplatnění ve volném čase rostoucího počtu dětí a mladých lidí.“³⁰

Petr Sak uvádí, že vývoj mediálních aktivit mládeže ve věku 15-18 let není zcela jednoznačný. Řada mediálních aktivit mládeže klesá. K trvalému poklesu dochází u klasických mediálních aktivit, jako je četba knihy. Nejprudší pokles je však zaznamenán u filmu. První tři místa, co se týká objemu věnovaného mediálním aktivitám, jsou určena: sledování televizního vysílání, poslech rozhlasu a činnosti spojené s osobním počítačem. Mezi mládeží nejvíce sleduje televizní vysílání mládež ve věku 15-18 let a nejméně věková skupina ve věku 19-23 let, skupina, která obsahuje vysokoškolské studenty. Poslech rozhlasu a používání počítače s věkem stoupá. Stejně tak s věkem stoupá i veškerá četba, nejvíce pak u novin. Na posledním místě Petr Sak uvádí, využívání internetu, kterému ve svém výzkumu z roku 1990 připisuje 1,14 hodiny celkového času, vynaloženého, mládeží ve volném čase.³¹

4.1 Tištěná média

V 90. letech 20. století prošla v České republice tištěná média tak jako i většina ostatních médií velkou proměnou, kdy došlo ke zrušení cenzury a tisk se tak ocitl ve volném prostoru podnikání. V současné době je na trhu velké množství nejen našeho tisku, ale především i četných českých mutací zahraničních titulů. Obecně můžeme tisk na českém trhu dělit na denní tisk a časopisy. Nabídka je velká, ovšem kvalita často velmi nízká. Vydavatelé se spíše zaměřují na nenáročné čtenáře, takže současná tištěná média většinou oplývají barevnými nápisy a obrázky, více než kvalitním čtením. Dochází tak velmi často ke smývání hranic mezi bulvárem a seriózním tiskem. Tématika seriózních a bulvárních periodik se k sobě mnohdy přibližuje nejen obsahem, ale i samotnou grafikou, ve snaze na

³⁰ HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. 2004. 129 s. ISBN 80-7178-927-5

³¹ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 165-167 s. ISBN 80-7229-042-8

sebe upoutat co největší počet čtenářů-konzumentů reklamy, která zajišťuje existenci většiny médií. Stále více se dnes do popředí dostává také internetová podoba periodik, která někdy vede k oslabení prodeje tištěné podoby médií a do budoucna lze jen těžko předvídat, zda tištěná forma médií ve své klasické formě přetrvá.

Současná mládež upřednostňuje spíše právě internetovou podobu tisku před nákupem klasických forem tisku a to především z finančního důvodu. Je však třeba brát v potaz i fakt, že dnes se mládeži nabízí také poměrně velký výběr různých magazínů, které se k nim dostávají zcela zdarma. Buď to formou programů anebo reklamy. Některé z nich mají velice dobrou úroveň a to jak obsahovou tak i grafickou a těší se tak u svých čtenářů velké oblibě.

Další, tolik diskutovanou a obávanou kategorií tištěných médií jsou knihy. Nejen odborníci, ale i rodiče se stále více obávají, že jejich děti nečtou, anebo se také setkáváme s názorem, že rodiče nečtou svým dětem. Největším nepřítelem je zřejmě nedostatek času, ale pravděpodobně i velký výběr volnočasových aktivit spojených především s pasivním trávením volného času a to s internetem a televizí. Problémem může také být nepřehledně velké množství současné nabídky knih na trhu, ve které se orientovat, zabere nemálo času.

Na základě těchto znepokojujících zpráv byly nejen u nás, ale i ve světě odstartovány projekty na záchranu čtení. Jednou z nejstarších kampaní je Finsko čte, kterou se později inspirovalo i Polsko a v neposlední řadě i Česká republika kampaní s názvem Celé Česko čte dětem.

4.2 Rozhlas

Nejvýznamnější médium počátku a první poloviny 20. století byl právě rozhlas. Jeho vliv zůstal, zachováám až dodnes, i když od té doby stále více do popředí vystupují obrazová média. Životaschopnost rozhlasových médií, jako i všech ostatních médií, je dnes převážně opřena o reklamu, jejíž výnos tvoří největší podíl na zisku. Začátkem devadesátých let po pádu tzv. železné opony a se zrušením cenzury se v České republice objevilo velké množství různých regionálních rozhlasových stanic, zaměřených především žánrově. Z některých regionálních stanic se staly díky své popularitě i rádia s celoplošným vysíláním, některá ale v konkurenčním boji brzy zanikla. Z dnešního pohledu je konkurence ještě

mnohem větší a to především s nástupem nových technologií, díky kterým se přes internet dají poslouchat rádia z celého světa.

Právě internetová rádia jsou dnes, nejen pro svoji dostupnost, velmi oblíbená u současné mládeže, ale také pro velký výběr z oblastí různých alternativních žánrů. Nutno zde však podotknout fakt, že nejrůznější nové mediální nosiče typu MP3, oblíbené zvláště u mladé generace, celkově spíše oslabují pravidelné poslouchání rozhlasových stanic.

4.3 Televize

Televize do života soudobé společnosti vstoupila na přelomu první poloviny 20. století. Bezpochyby nejmocnější médium (až do nástupu internetu). Pravděpodobně stále nejčastější a nejdostupnější médium používané dnešní společností. Vývoj vysílání v České republice je také značně ovlivněn polistopadovými událostmi roku 1989 a nástupem demokracie. V této době přibývají k vysílání veřejnoprávní Československé televize i další soukromé stanice TV Nova a TV Prima. S postupnou digitalizací roste i počet televizních kanálů a stanic. Nelze však říci, že s rostoucím množstvím vysílaných kanálů, roste i kvalita uváděných pořadů. Z dnešního pohledu lze však říci, že televize stále více plní zábavně-informační funkci než například vzdělávací. Ale ani tato funkce z některých programů zcela nevymizela, příkladem je vysílání ČT 2, program, který si mezi odborníky drží stále dobré místo v kvalitě vysílaného programu.

Ve výzkumech televize stále zaujímá přední místo sledovanosti u mládeže. Také současná nabídka seriálů a pořadů je převážně orientovaná na cílovou skupinu dnešní mladé generace. Otázkou však zůstává jak vhodná či nevhodná je programová skladba pro současnou mládež, jak ji ovlivňuje a jak dalekosáhlé až mohou být důsledky její časté sledovanosti.

4.4 Internet

Internet patří do zvláštní kategorie médií a to především proto, že v sobě dál zahrnuje již všechny výše zmíněná média: televizi, rozhlas a nabízí i nejnovější komunikační servery jako jsou e-mail, facebook, skype, chat a další.

Původně byl využíván v USA k vojenským a posléze akademickým účelům. Dnes můžeme říct, že internet slouží převážně k účelům komerčním. V České republice se s existencí internetu můžeme setkat od 90. let 20. století. Podobně jako rozhlas a televize se internet masově rozšířil až v průběhu následujících let.

Internet je celosvětový systém navzájem volně propojených sítí tzv. „sítí sítí“. Jeho cílem je rychlá komunikace a výměna dat. Většina informací se na internetu soustřeďuje do www – World Wide Web – webových stránek. Uživatelé mohou využívat mnoho služeb, které internet poskytuje. Mezi nejrozšířenější patří www - systém webových stránek a e-mail – elektronická pošta. Existuje několik možností připojení počítače k internetu.

Internet také nabízí velmi oblíbené sociální sítě, které patří mezi novější komunikační kanály. Umožňují mimo jiné sdružování lidí, kteří by se pravděpodobně fyzicky nepotkali. Sociální sítě prožívají rychlý rozvoj, který je urychlován nově vznikajícími technologiemi. Účelem sociálních sítí jsou také setkávání různých etnik, umělců, ale také např. hledání práce.

4.4.1 Facebook

Mezi nejoblíbenější sociální síť patří Facebook. Je jednou s největších společenských sítí na světě. K 19. 7. 2010 vykazoval Facebook na 500 milionů aktivních uživatelů. Slouží především ke komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a především k zábavě. V současné době je plně přeložen do šedesáti pěti jazyků. Facebook byl založen bývalým studentem Harvardské univerzity a původně byl omezen pouze pro studenty Harvardu. Později se ale Facebook rozšiřuje i na další univerzity. V České republice k prvním otevřeným vysokým školám patřila Masarykova univerzita. Od 27. 2. 2006 se začaly do systému připojovat i některé nadnárodní obchodní společnosti a od 11. 8. 2006 se může dle licence používání připojovat kdokoli starší 13 let.

Uživatelé se mohou připojit k různým skupinám uživatelů, kteří působí např. v rámci jedné skupiny, školy, firmy či geografického území. Pro registraci v systému a odsouhlasení licence má uživatel možnost vyplnit i svůj detailní profil a může se připojovat k různým skupinám uživatelů a získávat nové kontakty. Pokud jiný uživatel souhlasí, že je Váš „přítel“, můžete vidět také jeho osobní profil, který se často skládá z velmi osobních

informací jako např. datum narození, bydliště, vzdělání, zaměstnání nebo se zde dozvíte i to zda je osoba svobodná či zadaná atd. Systém umožňuje komunikaci mezi uživateli pomocí zpráv, diskusních fór anebo diskusemi na uživatelských profilech tzv. „walls-zdech“. Hlavní síla Facebooku je v propojenosti jednotlivých komponent, většina textů může sloužit jako hypertextový odkaz k dalšímu obsahu.³²

4.4.2 Skype

Skype byl pod doménou skype.com a skype.net poprvé zaregistrován v dubnu 2003. Jde o program, jehož software umožňuje uživatelům telefonovat po internetu zdarma. Telefonování je možné uskutečnit především jako velmi oblíbený videohovor, kdy se komunikující vzájemně vidí. Skype nabízí i některé zpoplatněné služby jako např. telefonování do sítí jiných mobilních nebo pevných linek. Výhodou Skypu je, že k jeho použití není zapotřebí nákladného zařízení, prakticky se jedná o mikrofon, zvukovou kartu a reproduktory, které jsou dnes již běžnou součástí vybavení každého počítače. Důležitou složkou pro kvalitní komunikaci je stabilní interní připojení. Skype je velmi oblíbený především u mladé generace, a to zvláště pro svoji finanční nenáročnost, ale i dostupnost, stažení softwaru je zdarma a trvá několik minut. Nejvíce vytýkanou nevýhodou je proměnlivá kvalita hovoru, která závisí na kvalitě a rychlosti připojení.³³

4.4.3 Second life – druhý život

Vypadá jako hra, ale jak tvrdí tvůrci, hra to není. „Second life se nehraje. Second Life se žije“. Jde o třírozměrný virtuální svět, který umožňuje jeho uživatelům dělat téměř cokoliv, co je napadne. Chatovat, vytvářet a prodávat věci, vzdělávat se, flirtovat anebo jen tak nezávazně pozorovat a objevovat obrovský a rozvíjející se svět. V současné době jde pravděpodobně o nejdokonalejší a nejúspěšnější simulaci virtuálního světa. Jeho testovací verze byla vyvinuta firmou Linden Lab v roce 2002 a od oficiálního startu v roce 2003 se zaregistrovalo již přes 6 milionů uživatelů. K roku 2008 už to bylo 12 milionů uživatelů. V jeden okamžik bývá připojeno na desítky tisíc uživatelů najednou. Second Life je věkově omezen na tzv. Main Grid, určený od 18 let a Teen Grid pro mládež od 13 do 18 let.

³²Dostupné na: www.cs.wikipedia.org/wiki/internet 26.9.2010

³³Dostupné na: www.cs.wikipedia.org/wiki/skype 29.9.2010

„Počítač si přisvojuje pozornost stále více smyslů a stává se, zvláště po připojení k internetu, světem sám pro sebe, novou realitou, realitou virtuální. Každý uživatel je sice osamělý před svým monitorem, ale kdesi na půli cesty mezi jednotlivými uživateli vznikají nové světy.“³⁴

Základní registrace je zdarma, ale v této roli umožňuje uživateli být pouze pozorovatelem, který nemůže nic moc vytvářet ani podnikat. K samotné tvorbě a vlastní realizaci je nutné vlastnit pozemek a za ten se platí např. v podobě měsíčních splátek. Na vlastním území je pak možné si cokoliv postavit a podnikat.

Velmi zajímavý je také ekonomický model Secod Life. Používají se zde tzv. „Linden dolary“, ovšem ty je možné volně směňovat s penězi reálnými v kurzu zhruba 270 LŠ za 1 US\$. V dnešní době již existují lidé, kterým se na Secod Life podařilo vydělat. Nejznámější je avatar jménem Anshe Chung, jeho reálné představitelce Ailin Graff se podařilo vydělat 1 milion USD čistého zisku, který pramenil čistě z virtuálních aktivit. Ailin Graff prodávala animace a za jejich zisk kupovala pozemky, které dále prodávala a pronajímala.

Občas se také povede něco, co se pak z virtuálního světa Secod Life přeneso do reálného světa. Díky velmi zajímavému využití multimédií v Second life je možné např. založit vlastní kino a promítat zde vlastní filmy anebo realizovat koncerty reálných hvězd jako byl koncert Suzane Vega. Široké možnosti využití ale také svádí k horším činům jako je např. virtuální terorismus.

V Secod Life je možné téměř vše. Lze na něj pohlížet ze dvou úhlů pohledu. První je pohled milovníků počítačových her, kde u Second Life chybí herní motivace a „hra“ je pro ně tak nuda. Na straně druhé je možnost využití obrovského potenciálu virtuálního světa Second Life, kde se kreativním jedincům nekladou téměř žádné meze a vstupují tak do světa neomezených možností. Jedinými limitujícími faktory jsou fantazie a uživatelovi schopnosti (protože bez znalosti skriptování a modelování si toho člověk moc nevytvoří).³⁵

³⁴SAK, Petr *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál 2007. 251 s. ISBN 978-80-7367-230-0

³⁵Dostupné na: <http://www.lupa.cz/clanky/second-life-8211-život-ve-virtualni-realite/>
3.12.2010

5 Patologie využívání volného času

Do patologie volného času musíme řadit především také situace, kdy jedinec není schopen odpočívat nebo druhým extrémem je pak známý psychický fenomén, který označujeme jako nuda. Přitom právě nuda bývá jedním z nejčastějších spouštěčů patologického chování mládeže.

„Nuda je formulována jako nepříjemný afektivní stav spojený s pocity napětí, se zkresleným prožíváním času a pocity prázdna“.³⁶

Zajímavě o nudě píše slavný italský spisovatel A. Moravia (1967) ve stejnojmenném románu, kde říká:

“Pro mnohé nuda znamená opak zábavy a zábava, to je rozptýlení, zapomnění. Pro mě však nuda není opakem zábavy, nuda je pro mě nepostačitelností, neúměrností nebo nedostatečností skutečnosti...pocity nudy se ve mně rodí z pocitu, že skutečnost je nesmyslná, že nestačí nebo není schopna přesvědčit mě o mé vlastní existenci.“³⁷

5.1 Sociálně patologické jevy

Nuda je u mládeže obzvlášť nebezpečným faktorem pro vznik sociálně patologických jevů, na jejichž primární prevenci by měl být kladen zvláštní důraz. Jedná se o záškoláctví, šikanu, rasismus, xenofobii, vandalismus, kriminalitu a delikvenci, užívání návykových látek, závislost na politickém a náboženském extremismu a netolismus (virtuální drogy, patologické hráčství-gamblerství).

Také P. Sak naléhavě upozorňoval na skutečnost, že volný čas a jeho obsah významně ovlivňují tendence k sociálně patologickým jevům u mládeže.

³⁶SPOUSTA, Vladimír aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 14 s. ISBN 80-210-1274-9

³⁷SPOUSTA, Vladimír aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 14 s. ISBN 80-210-1274-9

5.1.1 Závislost a anonymita na internetu

Doposud nepříliš prozkoumaná oblast, o které pojednává jen málo studií a materiálů. Je to však forma závislosti, která je často podceňována. Odborná veřejnost však projevuje jistou dávku znepokojení nad dalšími možnými projevy a dopady internetové závislosti, ke které dochází stále více a to především u mládeže ve věku do patnácti let.

Psychiatr Shapira řadí patologický vztah k počítačům mezi návykové a impulsivní poruchy (stejná skupina jako patologické hráčství, kleptomanie, nebo patologické nakupování).

Uvádím několik rizik vzniku závislostí:

- nadměrné věnování se počítači jako pracovnímu prostředku a nástroji, počítačové hry (riziko zejména pro děti)
- internet jako prostředek k hazardní hře
- internet a pornografie
- nadměrná, časově náročná, účast na internetových diskusních skupinách (chat).

K velice závažným faktorům trávení volného času na internetu řadíme také anonymitu např. při hraní počítačových her, která představuje především pro mládež nebezpečí ztotožnění se s jinou „virtuální“ identitou, která pak u některých jedinců přetrvává i v reálném světě a může hypertrofovat do děsivých rozměrů, jak nám již ukázali případy některých mladistvých masových vrahů, střelců na středních školách. Tyto případy jsou v té nejbrutálnější míře známy spíše z USA, u nás se zatím objevují v mírnějších formách. Vaculík je přesvědčen, že *„Hraní počítačových her vede k rozvoji agresivních vzorců chování, způsobuje sociální izolaci, vede k odtržení od reálného světa a vyrušuje hráče od důležitých činností, jako je např. příprava do školy“*.³⁸

³⁸SUCHÝ, Adam: *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton.2007. 42 s. ISBN 978-80-7254-926-9

Obzvláště varující jsou i výsledky výzkumu Safeinternet společnosti Gemius o chování dětí a mládeže na internetu, který byl realizován od června do října 2006 mezi dvěma cílovými skupinami. Mezi uživateli internetu ve věku od 12 do 17 let a mezi osobami ve věku 18 let a více. Děti, které se na internetu s někým potkaly (49%), velmi často prozrazují neznámým internetovým uživatelům:

- svoji emailovou adresu (84%)
- svoji fotografii (73%)
- svoje telefonní číslo (60%)

5.1.2 Kyberšikana

Kyberšikana, kybernetická šikana či cyberbullying je druh šikany, který využívá novodobé elektronické a komunikační prostředky jako např. mobilní telefony a internet. Obvykle se projevuje zasíláním obtěžujících, urážejících či útočných sms zpráv a e-mailů, které dále obsahují přiložené soubory v podobě fotografií, videí atd. Kyberšikana často slouží k posilování klasických forem šikany. Nejčastěji se objevuje v podobě nahrané scény na mobilní telefon a její dodatečné rozeslání širokému okruhu lidí, včetně umístění scény na internet. Ve světě, ale i u nás jsou již některé případy kyberšikany velice dobře známy. Některé projevy kyberšikany spadají do oblasti kriminálních činů. Nejznámější případ kyberšikany je Star Wars kid (2003), kdy internetové zveřejnění videonahrávky chlapce, který se pokoušel nepříliš úspěšně ztvárnit postavu Darth Maula, přivedlo chlapce na pokraj psychického zhroucení. Celosvětově znám je i případ z gdaňského gymnázia, jehož čtrnáctiletá žačka spáchala sebevraždu po té, co ji spolužáci podrobili sexuální šikaně a slíbili zveřejnit na internetu. V České republice jsou známy případy nahrávání brutálních rvaček na mobilní telefony a jejich další šíření po základních školách v Ústí nad Labem. Následky kyberšikany lze považovat za velmi závažné problémy, které se projevují ve formě pocitu strachu přecházejícího do trvalé úzkosti a následné deprese, nízké sebevědomí na hranici hlubokých pochybností o vlastní hodnotě.

5.1.3 Agresivita a televizní vysílání

S agresivitou se dnes můžeme setkat čím dál častěji např. prostřednictvím televizních zpráv, kde mimo jiné přibývá právě případů agresivity mládeže. Nárůst agresivního chování je u této věkové kategorie markantní, stejně tak i snižování věkové hranice pacha-

telů. Samotné televizní pořady agresivitou nějak nešetří. Agresivita některých televizních pořadů je často tím jediným o co tam vůbec jde. Časté opakování některých brutálních seriálů, pro svoji diváckou oblíbenost, je toho důkazem.

Na přímou souvislost mezi konzumací mediálního násilí a následným agresivním chováním mládeže se již pokusilo poukázat na více než tři tisíce vědeckých studií.³⁹

Z. Martínek poukazuje na hlavní příčiny agresivity, kterými shledává genetické zatížení (téměř 60% agresorů), organické poruchy (poškození částí mozku) a především pak nesprávné výchovné působení rodiny a mnohdy i školy. Zejména nejasně formulovaná pravidla chování rodiči nebo i pedagogy, negativní vlivy ze strany party a subkultury a v neposlední řadě mediální násilí.⁴⁰

Zdravotnické noviny ve svém článku primáře F. Čiháka poukazují na fakt, že agresivita je důsledkem učení a napodoby. V tomto směru dnes jednoznačně nepříznivě působí média, která stále častěji prezentují detailní záběry a scény verbálního a brachiálního násilného chování. Častým vystavováním těchto brutálních scén dětem se celkově snižuje citlivost společnosti vůči agresivním projevům a zvláště pak děti a mládež si takovéto chování lehce osvojují a napodobují.

Dříve velmi jasná dramaturgická polarizace dobra a zla se dnes jen těžko rozpoznává, protože současní hrdinové zabíjí a vraždí a vzniká tak celkový dojem, že bez násilí nelze dosáhnout žádného cíle. Je stále méně pořadů, které obsahují morální poslání a laskavost.⁴¹

³⁹SUCHÝ, Adam: *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton. 2007. 13 s. ISBN 978-80-7254-926-9

⁴⁰MARTÍNEK, Zdeněk: *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing. 2009. 242 s. ISBN 978-80-247-2310-5

⁴¹<http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/detska-agresivita-a-poruchy-chovani-262084>

5.2 Význam mediální výchovy

Dnešní mládež se s médii setkává jak v rodině, tak i ve škole a volném čase. Možnost využívání médií je nabízena dětem již v předškolním věku. Počítačová gramotnost dětí a mládeže v současnosti je bezesporu mnohdy na vyšší úrovni než počítačová gramotnost jejich rodičů. Mediální výchova může být vyučována v rámci vzdělávacího obsahu dějepisu, výchovy k občanství, ale i v rámci českého jazyka. Mediální výchova však většinou začíná nebo může začínat již v rodině. Podle Hustonové lze mediální výchovou významně snížit riziko možného negativního působení televize na dětského diváka. Doprovodné informace rodičů, vedou navíc k lepšímu pochopení sledovaného.⁴²

Rodinná mediální výchova zahrnuje pouze uvědomovanou rodičovskou výchovnou práci, která je vedená určitým pedagogickým záměrem. Podle Hoganové by rodinná mediální výchova měla zahrnovat:

- omezování času stráveného s médii
- výběr kvalitních programů
- uvědomělé rodičovské chování v roli modelu
- vytvoření vhodného mediálního prostředí
- společná mediální konzumace a komunikace o mediálních obsazích, zvyšování mediální gramotnosti dítěte.

Dle Jaroslava Jeřábka dokáže mediálně gramotné dítě média pozitivně využívat, což znamená, že se z nich žádoucím způsobem a v žádoucích oblastech učí.

Význam mediální výchovy je také velmi důležitý z hlediska prevence před somatickými projevy závislosti na médiích, které v sobě zahrnují některé negativní dopady na zdraví jedince např. poškození zraku a sluchu, nadváha plynoucí z nedostatku pohybu atd. Rovněž pak ochabují i ve sféře sociální komunikace, kde mládež často upřednostňuje např. psaní SMS zpráv či ICQ zpráv před telefonováním či osobním kontaktem.

„ Vybavenost technologiemi vnímáme jako primární předpoklad komputerizace společnosti. Na technologickou vybavenost navazuje schopnost tyto technologie používat.

⁴²ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí*. Brno: Paido, 2007. 33 s. ISBN 978-80-7315-149-2

*Bez této schopnosti jsou nové technologie jen hromádkou železa. Čím vyšší podíl populace je schopen nové technologie používat a na vyšší úrovni, tím dochází k rychlejší a hlubší proměně společnosti.*⁴³

Na základě dosavadních studií lze říci, že média stále více pronikají do volného času současné mládeže a tuto sociální skupinu ovlivňují především svým obsahem, který výraznou měrou ovlivňuje průběh celospolečenských změn. Mediální gramotnost, tedy schopnost správně používat média a orientovat se v nich, hraje právě v současné době svoji důležitou roli. Význam a důležitost mediální výchovy by tak neměl být v žádném případě společností, především rodiči a pedagogy podceňován.

⁴³SAK, Petr *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál 2007. 45 s. ISBN 978-80-7367-230-0

III. Praktická část

6 Cíl a zaměření výzkumu

Cílem mé práce je analyzování souvislostí spojených s vlivem médií a jejich role v trávení volného času současné mládeže. Specifickým cílem bude vystižení rozdílů mezi středoškolskou a vysokoškolskou mládeží, a to v oblastech forem trávení volného času, využívání internetu, vlivu sociálních sítí a popsání prostoru, kterým média středoškolské a vysokoškolské mládeži zaplňují volný čas.

Výzkumná otázka

Jaké existují rozdíly ve způsobech trávení volného času mezi středoškolskou a vysokoškolskou mládeží a jak významně zasahují média do volného času studentů středních a vysokých škol?

Výzkumné předpoklady

Pro realizaci cílů výzkumu jsme si stanovili následující výzkumné předpoklady:

Výzkumný předpoklad č. 1 :

Vysokoškolská mládež má méně volného času než mládež středoškolská.

Výzkumný předpoklad č. 2 :

Vysokoškolská mládež upřednostňuje aktivní trávení volného času než mládež středoškolská.

Výzkumný předpoklad č. 3 :

Ideální představa o volném čase se u vysokoškolské a středoškolské mládeže příliš neliší.

Výzkumný předpoklad č. 4 :

Vysokoškolská mládež využívá internet především k získávání informací ke studiu. Středoškolská mládež ke kontaktu s přáteli.

Výzkumný předpoklad č. 5 :

Středoškolská mládež preferuje kontakt s přáteli prostřednictvím sociálních sítí na rozdíl od vysokoškolské mládeže, která preferuje osobní kontakt.

Výzkumný předpoklad č. 6 :

Středoškolská mládež používá častěji školní počítač než svůj vlastní osobní počítač jako mládež vysokoškolská.

7 Metody

Jako metodu jsem zvolila empirický, kvalitativní výzkum, explorační metodu sběru dat pomocí dotazníku. Dotazník umožňuje oslovit větší počet respondentů při relativně kratším čase. Škála uzavřených otázek má od čtyř do šesti stupňů.

Dotazník obsahuje tyto otázky:

1. Kolik volného času „*času jen pro sebe*“ jste měli v jednotlivých dnech v minulém týdnu?

Respondenti zde měli za úkol vyznačit v jednotlivých dnech v týdnu naznačené časové možnosti ve škále od „méně než 1 hodina“ po „5 hodin a více“.

2. Odhadem, kolik času jste v minulém týdnu strávili jednotlivými činnostmi?

Respondenti zde měli za úkol vyznačit jejich celkový počet hodin za týden strávený sledováním televize, poslechem rozhlasu, internetem atd.

3. Jak by podle Vás měl vypadat Váš ideálně strávený volný čas?

Respondenti zde měli za úkol vyznačit u každé aktivity časové možnosti ve škále od „žádný čas“ po „celý den“.

4. K jakým činnostem využíváte internet především?

Respondenti měli u této otázky vyznačit časové možnosti u jednotlivých aktivit ve škále od „nikdy“ po „pravidelně“.

5. Označte u každého média ten výrok, který nejvíce vystihuje Váš vztah k němu.

Zde měli respondenti označit ten výrok, který nejlépe popisuje jejich vztah k jednotlivým médiím ve škále od „usnadňuje mi život“ po „jsem závislý“.

6. S přáteli jste nejvíce v kontaktu prostřednictvím, kterých aktivit?

Zde měli respondenti za úkol vyznačit nejčastější způsob kontaktování svých přátel ve škále od „nikdy“ po „pravidelně“.

7. K připojení k internetu, využíváte především které z možností?

Respondenti zde měli za úkol označit jednotlivé možnosti využití internetu ve škále od „nikdy“ po „vždy“.

8. Představte si den bez možnosti využití jediného média. Jaká aktivita by Vám tuto situaci nejlépe vynahradila?

Zde měli respondenti označit aktivitu, která by jim nejlépe vynahradila den bez jediného média ve škále od „rozhodně ne“ po „nevím“.

Popis zkoumaného vzorku

Výzkum jsem provedla v průběhu měsíce ledna a února 2011 mezi středoškolskou a vysokoškolskou mládeží v Jihočeském kraji, bez sledování rozdílu pohlaví. Rozdala jsem celkem 240 dotazníků. 120 na středních školách (gymnázium Česká ul. v Č. Budějovicích, obchodní akademie v Č. Budějovicích, Střední odborná škola ochrany životního prostředí ve Veselí nad Lužnicí a Centrum odborné přípravy v Sezimově Ústí) a 120 na vysokých školách (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích). Ze všech dotazníků se mi jich vrátilo celkem 196. Z toho 99 ze středních škol a 97 z vysokých škol. Tři dotazníky ze středních škol jsem vyřadila pro chybné vyplnění a jeden dotazník jsem vyřadila z vysokých škol ze stejného důvodu. Porovnávala jsem tedy 96 dotazníků ze středních škol a stejný počet dotazníků z vysokých škol. Dotazníky jsem nerozdávala osobně, abych podpořila maximální anonymitu. Rozdáváním jsem pověřila studenty a pedagogy. Každý dotazník obsahoval podrobný návod a vzor k jeho vyplnění. Respondenty jsem prostřednictvím písemných instrukcí požádala o pravdivé odpovědi.

Tabulka č. 1 : struktura vzorku respondentů

respondenti				
	vysokoškolská mládež	středoškolská mládež	celkem respondentů	
muži	47	43	90	46,87%
ženy	49	53	102	53,12%
Σ	96	96	192	100,00%
	50,00%	50,00%	100,00%	

8 Prezentace a interpretace výsledků

Výsledky dotazníků jsou vyhodnoceny v absolutních četnostech, tedy v počtech respondentů a četnosti jejich odpovědí. Vyhodnotila jsem zvlášť výsledky středoškolské mládeže a zvlášť výsledky vysokoškolské mládeže. Po té jsem provedla porovnání výraznějších rozdílů mezi výsledky středoškolské mládeže a vysokoškolské mládeže. Výsledky jsem znázornila v tabulkách a připojila také slovní komentář.

8.1 Prezentace dílčích výsledků u vysokoškolské mládeže:

Dílčí výsledky vysokoškolské mládeže jsou vloženy do tabulky a je zde připojen slovní komentář.

8.1.1 Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.

Otázka č. 1: *Kolik hodin volného času – „času jen pro sebe“ jste měli v jednotlivých dnech v minulém týdnu?*

Tabulka č. 2 Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.

den	méně než 1 h.	1 až 2 h.	2 až 3 h.	3 až 4 h.	5 a více h.	souhrn
pondělí	4	0	60	12	10	96
úterý	2	9	55	14	6	96
středa	5	6	39	10	6	96
čtvrtek	8	3	43	15	7	96
pátek	10	8	45	20	13	96
sobota	1	6	21	27	41	96
neděle	2	6	15	29	44	96
Σ	32	08	278	127	127	672
	4,75%	16,04%	41,30%	18,86%	18,86%	100,00%

Nejvíce volného času mají respondenti v neděli (45,76% respondentů „5 hodin a více“) na dalším místě je sobota (42,64% respondentů „5 hodin a více“). Nejčastěji respondenti uvádí, že mají denně „2 až 3 hodiny“ volného času jen pro sebe (41,37% respondentů). „Méně než hodinu“ denně v týdnu uvádí respondenti velmi zřídka (4,76% respondentů).

8.1.2 Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám v týdnu

Otázka č. 2 : *Odhadem, kolik času jste v minulém týdnu strávili jednotlivými činnostmi?*

Tabulka č. 3 : Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám za týden.

aktivita	hodin za týden
sledování televize	502
poslech rozhlasu	188
internet	1522
kino	34
divadlo	22
sport	508
četba tištěných knih	124
četba elektronických knih	68
návštěva muzea, galerie	26
hobby	580
návštěva restaurací a barů	448
návštěva koncertu populární hudby	6
návštěva koncertu vážné hudby	24
telefonování	144

Respondenti mohli použít vícečetnou volbu. Většina z nich přiřadila nejvíce hodin v týdnu internetu (1522 hodin za týden). Na druhém místě je pak hobby (580 hodin za týden) a v jeho těsném závěsu je sport (508 hodin týdně), sledování televize (502 hodin týdně) a návštěva barů a restaurací (448 hodin týdně). Nejméně času pak respondenti nejčastěji přiřadili návštěvě koncertu populární hudby (6 hodin za týden), divadlu (22 hodin za týden) a návštěvě galerie a muzea (26 hodin za týden).

8.1.3 Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času

Otázka č. 3 : *Jak by podle Vás měl vypadat Váš ideálně strávený volný čas?*

Tabulka č. 4 : Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času.

aktivita	žádný	do 1 hod.	1 až 2 hod.	2 až 3 hod.	3 až 4 hod.	5 a více hod.	celý den
TV	22	28	32	8	4	2	0
rozhlas	16	34	18	22	2	3	1
internet	6	11	25	27	25	2	0
kino	18	26	42	8	2	0	0
divadlo	44	24	22	4	2	0	0
sport	0	9	15	19	23	29	1
kniha	19	32	28	8	8	0	1
přátelé	0	11	7	11	29	33	5
procházka	8	26	12	22	23	4	1
jiné	0	0	0	0	0	0	0

Nejčastěji respondenti označili jako ideální aktivitu pro trávení volného času setkání s přáteli (33 respondentů by strávilo s přáteli „5 hodin a více“, 5 respondentů označilo variantu „celý den“) na druhém místě pak označili sport (29 respondentů označilo „5

hodin a více“ 1 respondent dokonce celý den). Na třetím místě pak respondenti nejčastěji označili internet (25 respondentů „3 až 4 hodiny denně“, 27 respondentů „2 až 3 hodiny denně“). 44 respondentů označilo, že by v divadle nestrávili „žádný“ svůj volný čas. Respondenti měli opět možnost více voleb.

8.1.4 Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.

Otázka č. 4 : *Internet využívám především k těmto činnostem:*

Tabulka č. 5 Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.

činnost	nikdy	výjimečně	občas <small>alespoň 1x za měs.</small>	často <small>alespoň 1x za týden</small>	pravidelně <small>každý den</small>	nevím
vyhledávání informací	1	0	3	20	72	0
nakupování	10	54	30	1	0	1
kontakt s přáteli	0	0	5	27	64	0
hledání partnera/ky	67	23	1	4	0	1
četba elektronických knih	35	44	11	6	0	0
poslech rádia	30	20	26	14	6	0
tvorba vlastního webu	74	14	8	0	0	0
vydělávání	54	20	14	8	0	0
jiné	0	0	0	0	0	0

Většina respondentů (celkem 92 respondentů) uvedlo, že internet nejčastěji používá k vyhledávání informací (72 respondentů „pravidelně“ a 20 respondentů „často“). Na druhém místě celkem 91 respondentů uvedlo, že internet používají převážně ke kontaktu s přáteli (64 respondentů „pravidelně“ a 27 respondentů „často“). Jako třetí nejčastější způ-

sob využívání internetu byl poslech rádia, který uvedlo celkem 20 respondentů (6 respondentů „pravidelně“ a 14 respondentů „často“).

Téměř „nikdy“ anebo „výjimečně“ používá celkem 90 respondentů internet k vyhledávání svého budoucího partnera (67 respondentů „nikdy“ a 23 respondentů „výjimečně“). Na dalším místě celkem 88 respondentů uvedlo, že internet nepoužívá převážně k tvorbě vlastního webu (74 respondentů „nikdy“ a 14 respondentů „výjimečně“). 78 respondentů nevyužívá téměř nikdy internet k četbě elektronických knih (35 respondentů „nikdy“ a 44 respondentů „výjimečně“). 74 respondentů uvedlo, že internet téměř nikdy nepoužívá k vydělávání (54 respondentů „nikdy“ a 20 respondentů „výjimečně“). Nakupování na internetu označilo 64 respondentů téměř nikdy (54 „výjimečně“ a 10 „nikdy“).

Poněkud neutrální vztah vyjádřili respondenti v položce „občas“ a to především ve vztahu k nakupování (30 respondentů) a poslechu rádia (26 respondentů).

8.1.5 Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.

Otázka č. 5 : Označte u každého média ten výrok, který nejvíce vystihuje Váš vztah k němu.

Tabulka č. 6 Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.

médium	usnadňuje mi život	baví mne	frustruje mne	bere mi čas	jsem závislý	jiné
televize	0	70	0	22	0	4
internet	53	30	0	8	5	1
reklama	6	6	33	50	0	1
rozhlas	10	74	0	10	0	2
poslech CD	0	90	1	2	2	1
video, DVD	0	93	0	2	1	0
počítačové hry	1	49	15	20	5	6
práce s počítačem	55	25	4	6	6	0
četba knih	12	68	1	10	0	5
četba časopisů	8	72	4	8	0	4
četba periodik	12	58	12	8	0	6

Vysokoškolští studenti nejčastěji označili výrok „baví mne“ a „usnadňuje mi život“ (93 respondentů video a dvd, 90 respondentů pak poslech CD, 84 respondentů uvedlo rozhlas, 83 respondentů uvedlo internet, 80 respondentů uvedlo četbu knih, četbu časopisů a práci s počítačem. 70 respondentů uvedlo četbu periodik a televizi. Počítačové hry „baví“ a „usnadňují život“ celkem 50 respondentům. Reklama oproti tomu „baví“ a „usnadňuje život“ nejméně a to pouze u celkem 12 respondentů.

Formulace „frustruje mne“, „bere mi čas“ a „jsem závislý“ pak respondenti nejčastěji označili u reklamy (celkem 83 respondentů), na druhém místě u počítačových her (celkem 40 respondentů) a na třetím místě u televize (celkem 22 respondentů). Naopak oproti tomu respondenti tyto položky označili nejméně často u videa a dvd (celkem 3 respondenti), dále u poslechu CD (celkem 5 respondentů), u rozhlasu (celkem 10 respondentů) a u internetu (celkem 13 respondentů).

8.1.6 Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.

Otázka č. 6: *S přáteli jsem nejvíce v kontaktu prostřednictvím těchto aktivit:*

Tabulka č. 7 Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.

jednotlivé aktivity	nikdy	výjimečně	občas alespoň 1x za měs.	často alespoň 1x za týden	pravidelně každý den	nevím
telefonování (mobilní telefon)	0	10	16	38	32	0
telefonování (skype, ICQ)	12	18	14	28	24	0
email	1	14	36	37	8	0
facebook (sociální sítě)	7	13	10	28	38	0
osobní kontakt	0	0	14	29	53	0
jiné	0	0	0	0	0	0

Celkem 80 respondentů odpovědělo, že je v interakci se svými přáteli nejčastěji prostřednictvím osobního kontaktu (53 respondentů „pravidelně“ a 29 respondentů „často“). Na druhém místě, celkem 70 respondentů, nejčastěji uvádí kontakt s přáteli prostřed-

nictvím mobilního telefonu (32 respondentů „pravidelně“ a 38 respondentů „často“). V těsném závěsu za mobilním telefonem je pak kontakt prostřednictvím sociální sítě Facebook (38 respondentů „pravidelně“ a 28 respondentů „často“) celkem 68 respondentů. Skype a ICQ využívá k pravidelnému telefonování celkem 52 respondentů (24 respondentů „pravidelně“ a 28 respondentů „často“). Pouze 45 respondentů je v kontaktu se svými přáteli prostřednictvím emailu (8 respondentů „pravidelně“ a 37 respondentů „často“).

Na druhé straně okénka „nikdy“ a „výjimečně“ byla respondenty označena nejčastěji u telefonování prostřednictvím skypu (12 respondentů „nikdy“ a 18 „výjimečně“). Na druhém místě volilo celkem 20 respondentů Facebook (7 respondentů „nikdy“ a 13 respondentů „výjimečně“). 15 respondentů volilo email (1 respondent „nikdy“ a 14 respondentů „výjimečně“). 10 respondentů volilo mobilní telefon (žádný respondent „nikdy“ a 10 „výjimečně“). Nikdo ze studentů nezvolil osobní kontakt.

Poněkud neutrálně v položce „občas“ se vyjádřilo k užívání internetu 36 respondentů. K dalším možnostem se respondenti vyjádřili podobně (telefonování mobilním telefonem 16 respondentů, telefonování prostřednictvím skypu 14 respondentů, stejně tak i u osobního kontaktu a nejméně respondentů volilo Facebook (10 respondentů).

8.1.7 Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.

Otázka č. 7 : *K připojení k internetu využívám:*

Tabulka č. 8 Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.

	nikdy	občas <small>alespoň 1x za měsíc</small>	často <small>alespoň 1x za týden</small>	vždy
školní počítač	12	64	20	0
domácí počítač	10	18	20	48
počítač v internetové kavárně	72	23	1	0
vlastní notebook	10	3	13	70
mobilní telefon	56	12	10	18
počítač u kamaráda	52	43	1	0

Respondenti odpovídali nejčastěji, že používají „vždy“ vlastní notebook (70 respondentů) nebo domácí počítač (48 respondentů). 72 respondentů uvedlo, že „nikdy“ nepoužívá k připojení k internetu počítač v internetové kavárně a 52 respondentů uvedlo, že „nikdy“ nepoužívá počítač u kamaráda.

8.1.8 Zjištění aktivity, která by nejlépe vynahradila den bez jediného média.

Otázka č. 8 : *Představte si den bez možnosti využití jediného média. Jaká aktivita by Vám tuto situaci nejlépe vynahradila?*

Tabulka č. 9 Zjištění aktivity, která by nejlépe vynahradila den bez jediného média.

aktivita	rozhodně ne	spíše ne	ani ano ani ne	spíše ano	rozhodně ano	nevím
procházka přírodou	1	10	6	43	36	0
sport	0	7	3	26	60	0
setkání s přáteli	0	0	1	22	73	0
návštěva muzea galerie	12	44	12	22	6	0
úklid pokoje, zahrady	14	36	24	14	8	0
žádná, takový den si nedovedu představit	76	1	4	14	1	0
jiná	0	0	0	0	0	0

Den bez možnosti využití jediného média si dovede představit většina respondentů (76 respondentů). Jako náhradní variantu, kterou by respondenti považovali za den bez médií za ideální, volila většina setkání s přáteli (73 respondentů „rozhodně ano“) a poměrně velká část respondentů odpověděla, že by jim tento den vynahradil sport (60 respondentů „rozhodně ano“). Také možnost „procházka přírodou“ byla zvolena poměrně často (36 respondentů „rozhodně ano“ a 43 respondentů „spíše ano“).

8.2 Prezentace dílčích výsledků u středoškolské mládeže:

Dílčí výsledky z dotazníků předložených středoškolským studentům jsou vloženy do tabulky a popsány komentářem.

8.2.1 Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.

Otázka č. 1 : *Kolik hodin volného času – času jen pro sebe jste měli v jednotlivých dnech v minulém týdnu?*

Tabulka č. 10 Zjištění množství volného času v jednotlivých dnech v týdnu.

den	méně než 1 h.	1 až 2 h.	2 až 3 h.	3 až 4 h.	5a více h.	souhrn
pondělí	2	10	10	34	40	96
úterý	4	6	4	38	44	96
středa	5	4	8	36	43	96
čtvrtek	4	6	8	40	38	96
pátek	8	2	8	32	46	96
sobota	2	6	4	28	56	96
neděle	2	4	8	28	54	96
Σ	27	38	50	236	321	672
	4,01%	5,64%	7,42%	35,06%	47,69%	100,00%

Nejvíce volného času mají respondenti v sobotu (58,24% respondentů „5 hodin a více“) na dalším místě je neděle (56,16% respondentů „5 hodin a více“). Nejčastěji respondenti uvádí, že mají denně „5 a více hodin“ volného času (56,16% respondentů). „Méně než hodinu denně“ v týdnu uvádí respondenti velmi zřídka (4,01% respondentů).

8.2.2 Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám v týdnu.

Otázka č. 2 : *Odhadem, kolik času jste v minulém týdnu strávili jednotlivými činnostmi?*

Tabulka č. 11 Zjištění času věnovaného jednotlivým aktivitám v týdnu.

aktivita	celkem hodin za týden
sledování televize	1344
poslech rozhlasu	287
internet	2084
kino	26
divadlo	30
sport	476
četba tištěných knih	153
četba elektronických knih	64
návštěva muzea, galerie	0
hobby	670
návštěva restaurací a barů	522
návštěva koncertu populární hudby	90
návštěva koncertu vážné hudby	0
telefonování	267

Respondenti nejčastěji uvádí, že strávili nejvíce času v týdnu na internetu (2084 hodin za týden). Na druhém místě respondenti uvádí sledování televize (1344 hodin za týden). Na třetím místě je pak hobby (670 hodin za týden) a návštěva restaurací a barů (522 hodin za týden) a následují sportovní aktivity (476 hodin za týden). Návštěvě muzea a galerie nepřičítali respondenti žádnou hodinu. Méně významný čas také přiřadili kinu (26 hodin za týden) a divadlu (30 hodin za týden). Respondenti mohli při vyplňování této tabulky použít vícečetnou volbu.

8.2.3 Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času.

Otázka č. 3 : *Jak by podle Vás měl vypadat Váš ideálně strávený volný čas?*

Tabulka č. 11 Zjištění aktivity, která představuje ideální trávení volného času.

aktivita	žádný	do 1 hod.	1 až 2 hod.	2 až 3 hod.	3 až 4 hod.	5 a více hod.	celý den
TV	22	10	26	25	3	10	0
rozhlas	48	28	12	4	2	2	0
internet	0	10	24	28	20	14	0
kino	32	12	38	14	0	0	0
divadlo	54	14	20	8	0	0	0
sport	0	10	8	30	16	28	4
kniha	8	24	34	12	12	6	0
přátelé	0	5	5	19	19	30	18
procházka	8	10	28	8	12	26	4
jiné	0	0	0	0	0	0	0

Jako nejoblíbenější aktivitu, kterou by naplnili, svůj ideální volný čas zvolili respondenti nejčastěji variantu „přátelé“ (30 respondentů zvolilo „5 a více hodin“, 19 respondentů „3 až 4 hodiny“ a 18 respondentů „celý den“). Na druhém místě pak studenti volili sport (28 respondentů „5 a více hodin“, 16 respondentů „3 až 4 hodiny“, 30 respondentů „2 až 3 hodiny“ a 4 respondenti zvolili dokonce „celý den“). V těsném závěsu za sportem je pak „procházka přírodou“ (26 respondentů 5 a více hodin, 12 respondentů 3 až 4 hodiny a 4 respondenti „celý den“). 54 respondentů uvedlo, že by nestrávili „žádný“ volný čas v divadle. Respondenti měli možnost více voleb.

8.2.4 Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.

Otázka č. 4 : *Internet využívám především k těmto činnostem:*

Tabulka č. 13 Zjištění způsobu využití internetu ke konkrétním činnostem.

činnost	nikdy	výjimečně	občas alespň 1x za měs.	často alespň 1x za týden	pravidelně každý den	nevím
vyhledávání informací	0	0	4	42	50	0
nakupování	2	38	40	12	4	0
kontakt s přáteli	0	0	20	6	70	0
hledání partnera/ky	48	18	22	6	2	0
četba elektronických knih	34	22	26	12	2	0
poslech rádia	26	32	16	12	10	0
tvorba vlastního webu	46	36	4	4	6	0
vydělávání	38	26	22	4	6	0
jiné	0	0	0	0	0	0

Většina respondentů (celkem 92 respondentů) uvedla, že internet nejčastěji používá k vyhledávání informací (50 respondentů „pravidelně“ a 42 respondentů „často“). Na druhém místě, celkem 76 respondentů uvedlo, že internet používají převážně ke kontaktu s přáteli (70 respondentů „pravidelně“ a 6 respondentů „často“). Jako třetí nejčastější způsob využívání internetu byl poslech rádia, který uvedlo celkem 22 respondentů (10 respondentů „pravidelně“ a 12 respondentů „často“).

Téměř „nikdy“ anebo „výjimečně“ používá internet celkem 82 respondentů k tvorbě vlastního webu (46 respondentů „nikdy“ a 36 respondentů „výjimečně“). Na dalším místě celkem 66 respondentů uvedlo, že internet nepoužívá převážně k vyhledávání svého budoucího partnera (48 respondentů „nikdy“ a 18 respondentů „výjimečně“). 64 respon-

dentů nevyužívá téměř nikdy internet k vydělávání (38 respondentů „nikdy“ a 26 respondentů „výjimečně“). 56 respondentů uvedlo, že internet téměř nikdy nepoužívá k poslechu rádia (26 respondentů „nikdy“ a 32 respondentů „výjimečně“). Četbu elektronických knih označilo 56 respondentů téměř nikdy (34 respondentů „nikdy“ a 22 respondentů „výjimečně“). Nejméně se respondenti vyjádřili k nakupování na internetu (2 respondenti „nikdy“ a 38 respondentů „výjimečně“).

8.2.5 Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.

Otázka č. 5 : *Označte u každého média ten výrok, který nejvíce vystihuje Váš vztah k němu.*

Tabulka č. 14 Zjištění vztahu k jednotlivým médiím.

médium	usnadňuje mi život	baví mne	frustruje mne	bere mi čas	jsem závislý	jiné
televize	1	52	2	40	0	0
internet	52	24	0	6	14	0
reklama	0	8	46	42	0	0
rozhlas	16	42	16	20	2	0
poslech CD	3	86	4	3	0	0
video, DVD	8	84	0	4	0	0
počítačové hry	0	52	5	34	5	0
práce s počítačem	50	30	0	6	10	0
četba knih	2	43	14	35	2	0
četba časopisů	16	60	10	10	0	0
četba periodik	12	32	30	22	0	0

Středoškolští studenti z našeho vzorku nejčastěji označili výrok „baví mne“ a „usnadňuje mi život“ (92 respondentů video a dvd, 89 respondentů pak poslech CD, 80 respondentů práce s počítačem, 76 respondentů uvedlo internet a četbu časopisů. 58 respondentů uvedlo rozhlas, 53 respondentů uvedlo televize, 52 respondentů uvádí počítačové hry. Četba knih „baví“ a „usnadňuje život“ celkem 45 respondentům. Četbu periodik uvádí 44 respondentů. Reklama oproti tomu „baví“ a „usnadňuje život“ nejméně a to pouze u celkem 8 respondentů.

Okénka „frustruje mne“, „bere mi čas“ a „jsem závislý“ pak respondenti nejčastěji označili u reklamy (celkem 88 respondentů), na druhém místě je četba periodik (celkem 52 respondentů) a na třetím místě následuje četba knih (celkem 51 respondentů). 44 respondentů uvádí počítačové hry a následuje televize (celkem 42 respondentů). Naopak oproti tomu respondenti tyto kolonky označili nejméně často u videa a dvd (celkem 4 respondenti), dále u poslechu CD (celkem 7 respondentů), u rozhlasu (celkem 16 respondentů) a u internetu (celkem 20 respondentů).

8.2.6 Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.

Otázka č. 6 : *S přáteli jsem nejvíce v kontaktu prostřednictvím těchto aktivit:*

Tabulka č. 15 Zjištění nejobvyklejšího způsobu kontaktování svých přátel.

jednotlivé aktivity	nikdy	výjimečně	občas alespň 1x za měs.	často alespoň 1x za týden	pravidelně každý den	nevím
telefonování (mobilní telefon)	0	6	8	51	31	0
telefonování (skype, ICQ)	6	14	18	15	43	0
email	8	22	36	20	10	0
facebook (sociální síť)	6	4	4	30	52	0
osobní kontakt	0	0	0	30	66	0
jiné	0	0	0	0	0	0

Většina respondentů odpověděla, že je v kontaktu se svými přáteli nejčastěji prostřednictvím osobního kontaktu (66 respondentů) a prostřednictvím sociální sítě Facebook (52 respondentů). Pravidelné telefonování prostřednictvím mobilního telefonu zvolilo 31 respondentů pravidelně každý den a 51 respondentů alespoň 1x týdně. Skype a ICQ využívá k pravidelnému telefonování 43 respondentů a 15 respondentů alespoň 1x za týden.

8.2.7 Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.

Otázka č. 7 : *K připojení k internetu využívám:*

Tabulka č. 16 Zjištění nejčastějšího přístupu k internetu.

	nikdy	občas <small>alespoň 1x za měsíc</small>	často <small>alespoň 1x za týden</small>	vždy
školní počítač	22	42	30	2
domácí počítač	10	12	28	46
počítač v internetové kavárně	68	24	4	0
vlastní notebook	16	8	12	60
mobilní telefon	32	24	24	16
počítač u kamaráda	32	56	8	0
jiné	0	0	0	0

Respondenti odpovídali nejčastěji tak, že používají vždy vlastní notebook (60 respondentů) nebo domácí počítač (46 respondentů). 68 respondentů uvedlo, že „nikdy“ nepoužívá k připojení k internetu počítač v internetové kavárně.

8.2.8 Zjištění aktivity, která by vynahradila den bez jediného média.

Otázka č. 8 : *Představte si den bez možnosti využití jediného média. Jaká aktivita by Vám tuto situaci nejlépe vynahradila?*

Tabulka č. 17 Zjištění aktivity, která by vynahradila den bez jediného média.

aktivita	rozhodně ne	spíše ne	ani ano ani ne	spíše ano	rozhodně ano	nevím
procházka přírodou	10	8	14	30	34	0
sport	9	15	7	15	50	0
setkání s přáteli	0	0	0	14	81	1
návštěva muzea galerie	24	26	19	18	9	0
úklid pokoje, zahrady	26	32	24	9	2	1
žádná, takový den si nedovedu představit	64	10	12	0	10	0
jiná	0	0	0	0	0	0

Den bez možnosti využití jediného média si dovede představit většina respondentů (64 respondentů). Pouze 10 respondentů si den bez médií nedovede představit. Jako náhradní variantu pro den bez médií volila většina respondentů „setkání s přáteli“ (81 respondentů „rozhodně ano“, 14 respondentů „spíše ano“). Na druhém místě je pak volba „sport“ (50 respondentů „rozhodně ano“, 15 respondentů „spíše ano“). „Procházka přírodou“ byla volena jako třetí nejčastější volba (34 respondentů volilo „rozhodně ano“ a 30 respondentů volilo „spíše ano“).

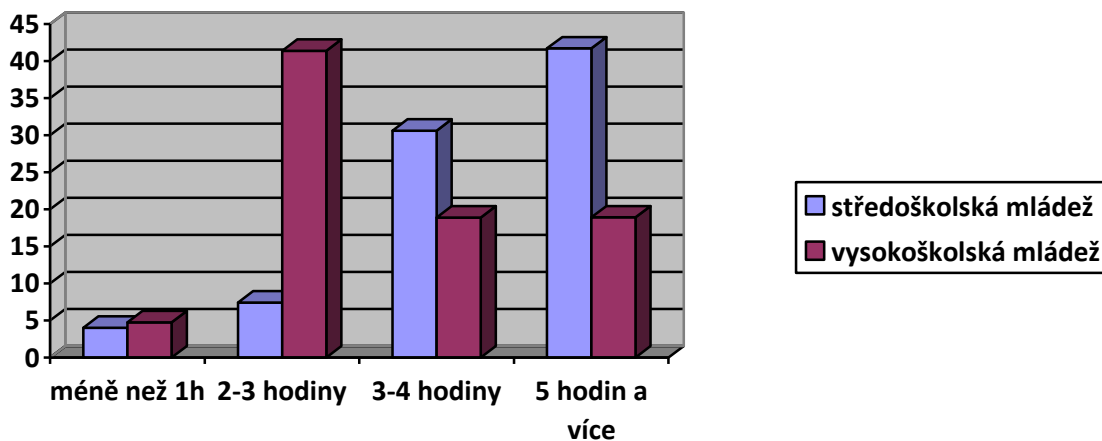
9 Diskuze k praktické části a závěry výzkumu šetření

9.1 Vyhodnocení dílčích výzkumných předpokladů.

Předpoklad č. 1 : Vysokoškolská mládež má méně volného času než mládež středoškolská.

U otázky č. 1: „Kolik volného času „času jen pro sebe“ jste měli v jednotlivých dnech v minulém týdnu?“ se výsledky obou skupin shodují pouze v tom, že jak vysokoškolští studenti, tak středoškolští studenti mají nejvíce času v sobotu a v neděli. Celkově ale více volného času má středoškolská mládež, která na základě výsledků dotazníku uvádí, že 30,61% respondentů má „3 až 4 hodiny“ denně času pro sebe a 41,7 % z nich má denně „5 a více hodin“ času pro sebe. Pouze 4% středoškolských respondentů má méně než hodinu volného času denně. 41,37% vysokoškolské mládeže má „2 až 3 hodiny“ volného času denně, 18,87% vysokoškolské mládeže má „3 až 4 hodiny“ volného času denně a 18,9 % uvádí, že má „5 a více hodin“ volného času denně. Pouze 4,76% vysokoškolských respondentů má denně „méně než 1 hodinu“ volného času.

Graf č. 1: Zjištění průměrného počtu hodin volného času mládeže v týdnu

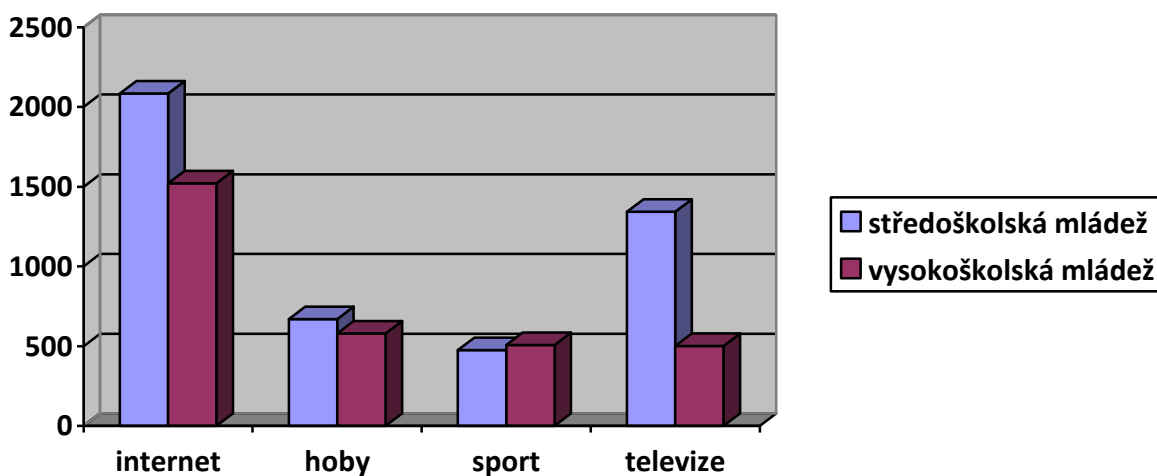
Předpoklad č. 1 se potvrdil, vysokoškolská mládež má méně volného času než mládež středoškolská.

(Tabulka č. 2 a č. 10)

Předpoklad č. 2 : Vysokoškolská mládež upřednostňuje aktivní trávení volného času než mládež středoškolská.

U otázky č. 2 : „*Odhadem, kolik času jste v minulém týdnu strávili jednotlivými činnostmi?*“ se výsledky obou skupin shodují ve výběru nejoblíbenějších aktivit, ale liší se v jejich pořadí a celkovém počtu hodin. Vysokoškolská mládež tráví 1522 hodin týdně na internetu a středoškolská mládež 2084 hodin týdně na internetu. Vysokoškolští studenti se na druhém místě věnují koníčkům a to 580 hodin za týden. Jejich další významnou volnočasovou aktivitou je sport, kterému věnují 508 hodin týdně. Středoškolští studenti na druhém místě uvádí sledování televize (1344 hodin za týden) a na třetím místě je pak hobby (670 hodin týdně).

Graf č. 2: Zjištění nejoblíbenějších volnočasových aktivit mládeže

Předpoklad č. 2 se potvrdil, vysokoškolská mládež preferuje aktivnější trávení volného času než mládež středoškolská, která uvádí sport až na 5. místě.

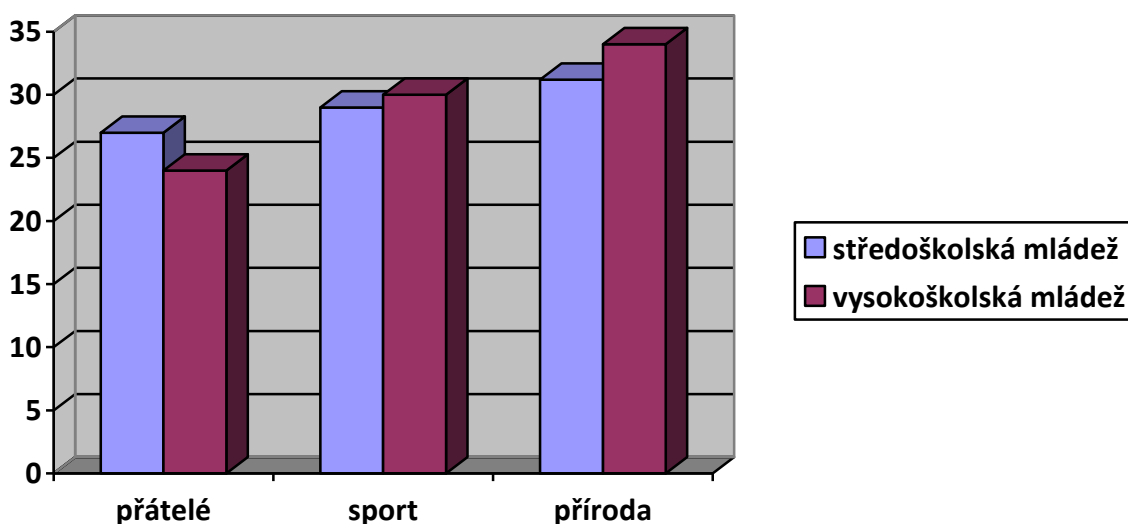
(Tabulka č. 3 a č. 11)

Předpoklad č. 3 : Ideální představa o trávení volného času se u vysokoškolské a středoškolské mládeže příliš neliší.

U otázky č. 3 : „*Jak by podle Vás měl vypadat Váš ideálně strávený volný čas?*“ se výsledky obou skupin téměř shodují. Vysokoškolská mládež by nejraději trávila svůj volný čas s přáteli 34% respondentů „5 a více hodin“ denně a 5,2% celý den. Na druhém místě je sport 30% respondentů „5 a více hodin“ denně a 1% respondentů „celý den“. Na třetím místě pak respondenti nejčastěji uvádí procházku přírodou 24% respondentů „3 až 4 hodiny“ denně a 4,2% respondentů „5 a více hodin“ denně a 1% respondentů „celý den“. 46% respondentů by nestrávilo „žádný“ volný čas v divadle.

Středoškolská mládež má téměř identické představy o ideálním trávení volného času jako mládež vysokoškolská. Na prvním místě jsou přátelé 31,2 % respondentů „5 a více hodin“ denně a 19 % respondentů „celý den“. Na druhém místě je sport 29 % respondentů „5 a více hodin“ denně a 4,2 % respondentů „celý den“. Třetí místo pak tvoří procházka přírodou 27 % respondentů „5 a více hodin“ denně a 4,2 % respondentů „celý den“. 54% středoškolských respondentů by rovněž nestrávilo „žádný“ volný čas v divadle.

Graf č. 3: Zjištění aktivity, představující u mládeže ideální trávení volného času

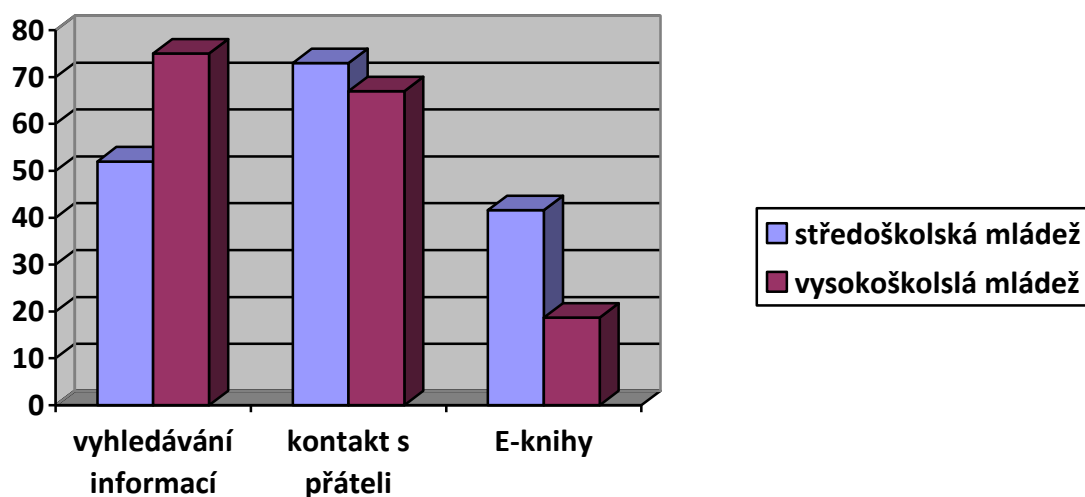
Předpoklad č. 3 se potvrdil. Ideální představa o volném čase se u vysokoškolské a středoškolské mládeže shoduje.

(Tabulka č. 4 a č. 12)

Předpoklad č. 4 : Vysokoškolská mládež využívá internet především k získávání informací. Středoškolská mládež především ke kontaktu s přáteli.

U otázky č. 4 : „Internet využívám především k těmto činnostem:“ se výsledky obou skupin liší. Vysokoškolská mládež využívá internet především k vyhledávání informací 75 % respondentů „pravidelně“ a 22 % respondentů „často“. Na druhém místě u vysokoškolské mládeže je „kontakt s přáteli“ 67 % respondentů pravidelně a 28 % respondentů „často“. Středoškolská mládež volila častěji, že internet využívá především ke „kontaktu s přáteli“ 73 % respondentů „pravidelně“. Na druhém místě u středoškolské mládeže je pak „vyhledávání informací“ 52 % respondentů „pravidelně“ a 44 % respondentů „často“.

Graf č. 4: Zjištění nejčastějšího důvodu, využívání internetu mládeží

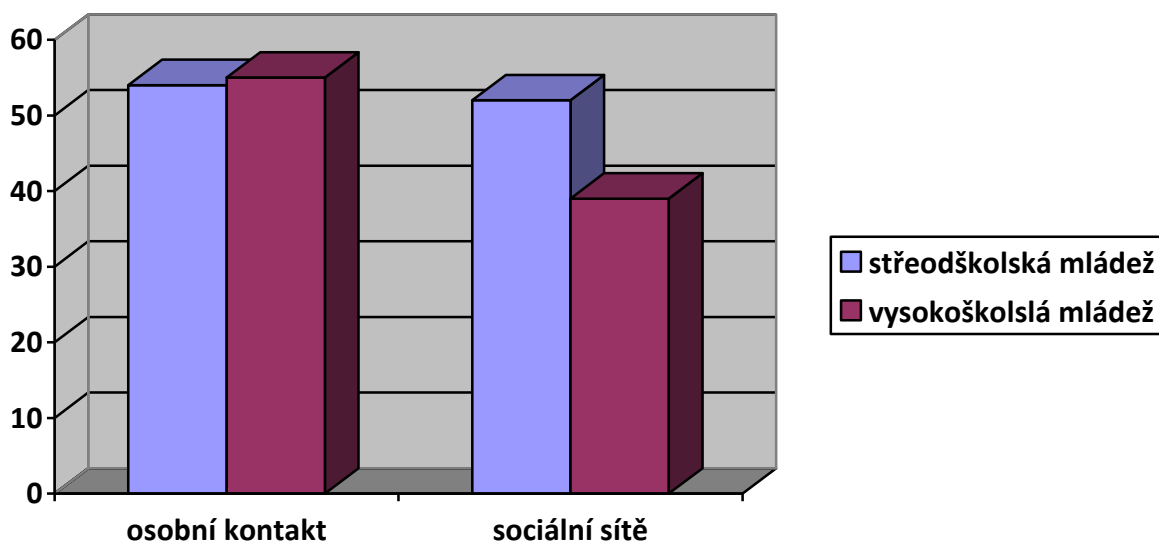
Předpoklad č. 4 se potvrdil. Vysokoškolská mládež využívá internet především k získávání informací, středoškolská mládež více ke kontaktu s přáteli.

(Tabulka č. 5 a č. 13)

Předpoklad č. 5 : Středoškolská mládež preferuje kontakt s přáteli prostřednictvím sociálních sítí na rozdíl od vysokoškolské mládeže, která preferuje osobní kontakt.

U otázky č. 6 : „S přáteli jste nejvíce v kontaktu prostřednictvím, kterých aktivit?“ se výsledky obou skupin téměř shodují. 55 % vysokoškolské mládeže se nejčastěji setkává se svými přáteli prostřednictvím pravidelného „osobního kontaktu“ a 39 % vysokoškolské mládeže uvádí, že se svými přáteli kontaktuje prostřednictvím „sociálních sítí“. 54 % středoškolské mládeže také upřednostňuje „pravidelný osobní kontakt“ a 52 % se svými přáteli pravidelně kontaktuje prostřednictvím „sociálních sítí“.

Graf č. 5: Zjištění nejčastějšího způsobu komunikace mezi mládeží

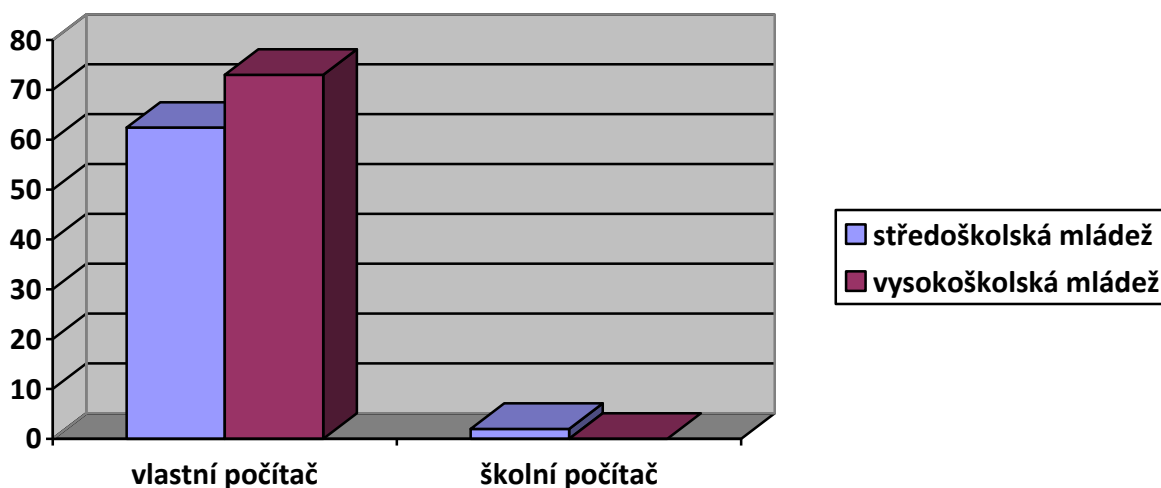
Předpoklad č. 5 se nepotvrdil, středoškolská mládež preferuje osobní kontakt stejně jako vysokoškolská mládež.

(Tabulka č. 8 a č. 16)

Předpoklad č. 6 : Středoškolská mládež používá častěji školní počítač než svůj vlastní osobní počítač jako mládež vysokoškolská.

U otázky č. 7 : „K připojení k internetu využíváte především, které z možností?“ se výsledky obou skupin téměř shodují. 73 % vysokoškolské mládeže uvádí, že používá „vždy“ svůj vlastní osobní počítač-notebook a 62,4 % středoškolské mládeže používá také „vždy“ svůj osobní počítač-notebook. Školní počítač středoškolská mládež uvedla, že používá „vždy“ pouze 2% respondentů.

Graf č. 6: Zjištění nejčastějšího použití výchozího počítače k připojení k internetu

Předpoklad č. 6 se nepotvrdil, středoškolská mládež používá nejvíce svůj vlastní osobní počítač-notebook stejně jako mládež vysokoškolská.

(Tabulka č. 9 a č. 17)

9.2 Rekapitulace výsledků výzkumu a doporučení pro praxi

Z provedeného výzkumu vyplývá, že současná mládež má poměrně dost volného času. U obou skupin se však objevují značné rozdíly v počtu hodin trávení volného času. 45,76 % respondentů vysokoškolské mládeže uvádí, že má nejčastěji volno 2 až 3 hodiny času denně a 47,69 % mládeže středoškolské uvádí, že má nejčastěji volno 5 a více hodin volného času denně. Toto zjištění zřejmě odpovídá faktu, že na vysokoškolskou mládež jsou kladeny vyšší studijní nároky, ale je zde třeba brát v potaz i skutečnost, že většina z nich bydlí často mimo domov a musí tak nést určitou část nákladů na studia sama. Rozhodující roli také myslím hraje samotný věk respondentů a možná potřeba nebo touha zkusit žít se svým partnerem. Tímto se však můj výzkum nezaobíral a není tak možné toto z výzkumu zjistit.

Výzkum dále potvrzuje fakt zmíněný již v teoretické části mé bakalářské práce a to, že tendence současné mládeže jsou ve vztahu k volnočasovým aktivitám spíše pasivního rázu. Na prvním místě v oblíbenosti volnočasových aktivit současná mládež nejčastěji uvádí internet. Většina dotazovaných respondentů však uvádí, že internet používá především k vyhledávání informací (75% vysokoškolské mládeže pravidelně a 52% středoškolské mládeže taktéž pravidelně) či kontaktu s přáteli (66,56% vysokoškolské mládeže pravidelně a 73% středoškolské mládeže „pravidelně“). Pozitivním zjištěním však zůstává skutečnost, že současná mládež považuje za často oblíbenou aktivitu sport. Výzkum dále ukazuje zajímavé zjištění neoblíbenosti některých kulturních aktivit, kde převážná část dotazovaných respondentů uvedla, že by většina z nich nestrávila svůj volný čas v divadle, galerii, muzeu či na koncertu vážné hudby.

Zaznamenání hodná je i procentuální četnost, kterou sama o sobě vyjádřila mládež ve vztahu k médiím a to především v položce „jsem závislý“. 19,78% vysokoškolské mládeže a 34,32% středoškolské mládeže hodnotí svůj vztah k jednotlivým médiím jako „jsem závislý“. Otázkou zůstává, jak je tato popsaná skutečnost relevantní.

Zajímavé je i zjištění, jak respondenti vnímají konkrétní jednotlivá média. Většina respondentů uvádí, že internet a počítač jim „usnadňuje život“, zatímco reklama většinu re-

spondentů „frustruje“ či jim „bere čas“. Největší pozornost však zaznamenal výrok „baví mne“, kde většina respondentů nejčastěji vyjádřila svůj vztah ke všem zkoumaným médiím.

V otázce preferencí kontaktování svých přátel se většina respondentů vyjádřila, že preferuje osobní kontakt (55,12% vysokoškolská mládež a 54,08% středoškolská mládež) před kontaktem prostřednictvím médií. Avšak neosobní kontakt následuje v těsném závěsu za kontaktem osobním.

Z provedeného výzkumu lze vyvozovat závěr, že přestože média stále více pronikají do volného času současné mládeže, není podle nás očekávaný vliv až tak markantní. Stále se se značnou měrou v trávení volného času současné mládeže nadále uplatňují i klasické volnočasové aktivity jako je sport a osobní kontakt s přáteli. Ve vztahu k médiím a způsobu trávení volného času jsou mezi středoškolskou a vysokoškolskou mládeží patrné rozdíly. Z 6 výzkumných předpokladů se potvrdily 4 předpoklady a 2 se nepotvrdily.

IV. Závěr

Stěžejním bodem této práce byla zejména praktická část, jejímž cílem bylo zjistit vliv, místo a význam médií ve volném čase současné mládeže.

Z poznatků teoretické části obecně lze říci, že dnešní mládež tráví s médii stále více času a to již od jejich raného věku. V souvislosti s výzkumy citovanými v teoretické části dále vyplývá, že média stále více zasahují do života současné mládeže a ovlivňují tak do jisté míry jejich volnočasové aktivity.

Ve své práci zaměřené na vliv, význam a místo médií na volný čas současné mládeže mohu konstatovat, že se mi podařilo potvrdit patrné existující rozdíly ve způsobu vnímání a určení pořadí důležitosti jednotlivých médií mezi středoškolskou a vysokoškolskou mládeží. Praktická část mé bakalářské práce popisuje výsledky empirického šetření, které byly provedeny dotazníkovou metodou. Bylo zjištěno, že média tvoří významnou součást volného času současné mládeže. Mezi nejpoužívanější média a volnočasové aktivity lze bezpochyby řadit internet a televizi. Značná část respondentů je dle svého subjektivního názoru na médiích „závislá“. Přesto lze z výzkumu vyčíst i stále přetrvávající zájem o klasické volnočasové aktivity jako je sport či osobní kontakt s přáteli. Výjimku tvoří četba, u které lze dle mého výzkumu konstatovat pokles zájmu. Zajímavé bylo zjištění, že současná mládež si ve většině případů dovede představit alespoň den bez využití jediného média. Tento den by jim vynahradily již výše zmíněné běžné volnočasové aktivity jako je sport, kontakt s přáteli či procházka přírodou.

Na základě skutečností, které jsem uvedla ve své bakalářské práci, stejně jako závěrů výzkumů uvedených v teoretické části, lze konstatovat, že média jsou neoddelitelnou součástí každodenního života současné mládeže. Nelze jim jen připisovat katastrofické tendence ani se jich bezdůvodně obávat či naopak jejich moc a význam podceňovat. Důraz by měl být kladen především na kvalitní úroveň mediální výchovy jak v rodině, tak ve škole a schopnosti média správným způsobem používat a jejich sdělení objektivně interpretovat.

Použité zdroje

Použitá literatura:

1. ČINČERA, Jan, KAPLÁNEK, Michal, SÝKORA, Jan (ed.) *Tři cesty k pedagogice volného času*. Brno: Tribun. 2009. 231s. ISBN 978-80-7399-611-6
2. HARTL, Pavel (et). *Psychologický slovník*. Praha: Portál. 2004. 276 s. ISBN 978-80-7367-569
3. HÁJEK, Bedřich. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál. 2008. 298 s. ISBN 978-80-7367-473-1
4. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. 2004. 129 s. ISBN 80-7178-927-5
5. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál. 2001. 197 s. ISBN 80-7178- 535-0
6. JIRÁK, Jan, KOPPLOVÁ, Barbara: *Média a společnost*. Praha: Portál. 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7 (srov. Bryant a Thomson, 2002, s.229 a 215-216)
7. KRAUS, Blahoslav at al. *Středoškolská mládež a její svět na přelomu století*. Brno: 2006. 156 s. ISBN 80-7315-125-1
8. KUČEROVÁ, Stanislava a kol. *Texty ke studiu otázek výchovy*. Brno: Masarykova univerzita 1994. 268 s. ISBN 80-210-0432-0
9. KUČEROVÁ, Stanislava. *Člověk. Hodnoty. Výchova*. Prešov: ManaCon, 1999. 278 s. ISBN 80-85668-34-3
10. MARTÍNEK, Zdeněk: *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada Publishing. 2009. 242 s. ISBN 978-80-247-2310-5
11. NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2000. 239 s. ISBN 80-200-0690-7
12. SAK, Petr *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál 2007. 258 s. ISBN 978-80-7367-230-0
13. SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8
14. SAK, Petr, SAKOVÁ, Karolína. *Mládež na křižovatce*. Praha: Portál, 2004, 240 s. ISBN 80-86320-33-2

15. SPOUSTA, Vladimír et al. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno, 1994. ISBN 978-210-1272-9
16. SPOUSTA, Vladimír aj. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 214 s. ISBN 80-210-1274-9
17. SUCHÝ, Adam: *Mediální zlo-mýty a realita*. Praha: Triton.2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9
18. ŠEĎOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí*. Brno: Paido, 2007. 259 s. ISBN 978-80-7315-149-2

Internetové zdroje:

1. LUPA server o českém internetu: <http://www.lupa.cz/zpusob-vyuzivani-osobniho-pocitace-a-internetu/>
2. WIKIPEDIE. www.cs.wikipedia.org/wiki/internet
3. LUPA server o českém internetu: <http://www.lupa.cz/clanky/second-life-8211-zivot-ve-virtualni-realite/>
4. LUPA server o českém internetu. www.cs.wikipedia.org/wiki/internet 26. 9. 2010
5. WIKIPEDIE: www.cs.wikipedia.org/wiki/skype 29. 9. 2010
6. [LUPA server o českém internetu](http://www.lupa.cz/clanky/second-life-8211-zivot-ve-virtualni-realite/) <http://www.lupa.cz/clanky/second-life-8211-zivot-ve-virtualni-realite/> 3. 12. 2010

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 : Dotazník

Milí studenti,

dotazník, který jste obdrželi, je zaměřen na problematiku vlivu médií na volný čas současné mládeže. Cílem je zjistit, zdali a jak média ovlivňují volný čas dnešní mladé generace.

Zjištěná data tohoto dotazníku budou použita v praktické části mé bakalářské práce s názvem: Místo a vliv médií na volný čas současné mládeže.

Dotazník obsahuje celkem 8 otázek. Každá otázka má několik možností, rozdělených do sloupců. Otázku si vždy předem pozorně přečtete a **označte křížkem u každého řádku vždy jen jednu z možných variant**. Zároveň Vás tímto prosím o zásadně pravdivé odpovědi. Dotazník je zcela anonymní.

VZOR: !!!

	rozhodně ne	spíše ne	ani ne	ano	ani	spíše ano	rozhodně ano	nevím
televize	X							
rozhlas						X		
reklama		X						
internet		X						
poslech CD			X					
počítačové hry						X		
četba knihy								X
jiné				X				

Žena/muž

Věk:

SŠ/VŠ

1. Kolik volného času – „času jen pro sebe“ jste měl/a v minulém týdnu?
(zakřížkujte ke každému dni jednu možnost)

den	méně než 1 hodinu	1 až 2 hodiny	2 až 3 hodiny	3 až 4 hodiny	5 a více hodin
pondělí					
úterý					
středa					
čtvrtek					
pátek					
sobota					
neděle					

2. Odhadem, kolik času (hodin) jste v minulém týdnu strávil/a jednotlivými činnostmi? (vypište počet hodin ke každé činnosti)

druh činnosti	hodiny
sledování televize	
poslech rozhlasu	
internet	
kino	
divadlo	
sport	
četba tištěných knih	
četba elektronických knih	
návštěva muzea, galerie	
hobby	
návštěva restaurací, barů	
návštěva koncertu populární hudby	
návštěva koncertu vážné hudby	
telefonování	
jiné	

3. Jak by podle Vás měl vypadat Váš ideálně strávený volný čas v jednotlivých dnech v týdnu? Kolik času byste přiřadili jednotlivým aktivitám? (označte křížkem u každé jednotlivé aktivity vždy jen jednu z možností)

jednotlivé aktivity	žádný	minimálně do 1 hod.	1 až 2 hodiny	2 až 3 hodiny	3 až 4 hodiny	maximálně 5 a více hodin	celý den
sledování TV							
poslech rozhlasu							
internet							
kino							
divadlo							
sport							
četba knihy							
přátelé							
procházka							
jiné							

4. Internet využívám především k těmto činnostem: (označte křížkem u každé jednotlivé činnosti vždy jen jednu z možností)

jednotlivé činnosti	nikdy	výjimečně	občas alespoň 1x za měs.	často alespoň 1x za týden	pravidelně každý den	nevím
vyhledávání informací						
nakupování						
kontakt s přáteli						
vyhledávání partnera/ky						
četba elektronických knih						
poslech rádia						
tvorba vlastního webu						
vydělávání						
jiné						

5. Označte u každého média ten výrok, který nejvíce vystihuje Váš vztah k němu.

(označte křížkem u každé jednotlivé činnosti vždy jen jednu z možností)

druh média	usnadňuje mi život	baví mne	frustruje mne	bere mi čas	jsem závislý/á	jiné
televize						
internet						
reklama						
rozhlas						
poslech CD						
video, DVD						
počítačové hry						
práce s počítačem						
četba knih						
četba časopisů						
četba periodik						
jiné						

6. S přáteli jsem nejvíce v kontaktu prostřednictvím těchto aktivit:

(označte křížkem u každé jednotlivé činnosti vždy jen jednu z možností)

jednotlivé aktivity	nikdy	výjimečně	občas alespoň 1x za měsíc	často alespoň 1x za týden	pravidelně každý den	nevím
telefonování (mobilní telefon)						
telefonování (skype, ICQ)						
e-mail						
facebook						
osobní kontakt						
jiné						

7. K připojení k internetu využívám:

(označte křížkem u každé jednotlivé činnosti vždy jen jednu z možností)

	nikdy	občas alespoň 1x za měsíc	často alespoň 1x za týden	vždy
školní počítač				
domácí počítač				
počítač v internetové kavárně				
vlastní notebook				
vlastní mobilní telefon				
počítač u kamaráda				
jiné				

8. Představte si den bez možnosti využití jediného média (film, kniha, rozhlas, internet, televize atd.). Jaká aktivita by Vám tuto situaci nejlépe vynahradila?

(označte křížkem u každé jednotlivé činnosti vždy jen jednu z možností)

aktivita	rozhodně ne	spíše ne	ani ano ani ne	spíše ano	rozhodně ano	nevím
procházka přírodou						
sport						
setkání s přáteli						
návštěva muzea, galerie						
úklid pokoje, zahrady						
žádná, takový den si nedovedu představit						
jiná						